

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#MİLLİ
TEKNOLOJİ
HAMLESİ

2024 YILI

Çalışma Programı

ARTVİN

GİRESUN

GÜMÜŞHANE

ORDU

RİZE

TRABZON

Yönetici Özeti

Ajansımız tarafından 3 adet sonuç odaklı program (SOP) yürütülecektir:

➤ Sürdürülebilir Turizm Sonuç Odaklı Programı

TR90 Bölgesi'nde turizmin kırılma eğilimini azaltarak dirençli ve sürdürülebilir hale getirilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bu doğrultuda katma değeri yüksek turizm türlerini geliştirmek, hedef pazarların çeşitlendirilmesine, yeni turizm destinasyonları oluşturulmasına ve Turizmde altyapı ve hizmet kapasitesini ve kalitesini geliştirmeye odaklanılmıştır.

➤ Mavi Ekonomi Sonuç Odaklı Programı

TR90 Bölgesi'nde son 5 yıllık dönemde hızla gelişmekte olan mavi ekonomi sektörlerinde özellikle su ürünlerinde rekabet gücünün geliştirilmesi, kıyı turizmin bölgede gelişimini sağlamak ve sektörde yeni yatırım ve girişimleri hızlandıracak ekosistemin desteklenmesi amacıyla Mavi Ekonomi Sonuç Odaklı Programı tasarlanmıştır. Sonuç Odaklı Program kapsamında ekosistemi destekleyecek programların oluşturulmasına yönelik analiz çalışmaları, sektör paydaşlarına yönelik kapasite geliştirme, farkındalık ve networking faaliyetleri yürütülecektir. Avrupa Birliği'nin EMFAF (Avrupa Denizcilik, Balıkçılık ve Yetiştiricilik Fonu) tarafından fonlanan ve DOKA'nın proje ortağı olduğu 4BIZ projesi kapsamında da Karadeniz Havzasındaki ekosistem paydaşlarıyla mavi ekonomi alanında faaliyetler yürütülecektir.

➤ Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme Sonuç Odaklı Programı

TR90 Bölgesi'ndeki KOBİ ve kooperatiflerin rekabet güçlerinin geliştirilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bu program kapsamında üretimde katma değer ve verimliliğin artırılması, KOBİ ve kooperatiflerin ürün ve hizmetlerinin ticarileşme kapasitelerinin geliştirilmesine odaklanacaktır. Bu kapsamda sektörler özelinde analiz, ekosistem paydaşları arasında iş birlikleri oluşturma ve geliştirme, kapasite geliştirme ve özellikle yatırım çekme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

İÇİNDEKİLER

.....	HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.	
YÖNETİCİ ÖZETİ		i
İÇİNDEKİLER		ii
1. GİRİŞ		4
2. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM SONUÇ ODAKLI PROGRAMI		6
2.1 AMAÇ.....		6
2.2 ARKA PLAN VE MÜDAHALE GEREKÇESİ		6
2.3 SONUÇ VE ÇIKTI HEDEFLERİ		9
2.4 PROJE VE FAALİYETLER.....		11
2.4.1 Araştırma, Analiz ve Programlama		11
2.4.2 İşbirliği ve Koordinasyon.....		12
2.4.3 Kapasite Geliştirme		13
2.4.4 Tanıtım ve Yatırım Destek.....		14
2.4.5 Ajans Destekleri.....		14
2.4 PROGRAM SÜRESİ VE ZAMAN PLANLAMASI		15
2.5 İZLEME VE DEĞERLENDİRME		16
3. MAVİ EKONOMİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI		18
3.1 AMAÇ		18
3.2 ARKA PLAN VE MÜDAHALE GEREKÇESİ		18
3.3 SONUÇ VE ÇIKTI HEDEFLERİ		21
3.4 PROJE VE FAALİYETLER.....		24
3.4.1 Araştırma, Analiz ve Programlama		24
3.4.2 İşbirliği ve Koordinasyon.....		25
3.4.3 Kapasite Geliştirme		26
3.4.4 Tanıtım ve Yatırım Destek.....		26
3.4.5 Ajans Destekleri.....		27
3.4.6 AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler.....		27
3.4. PROGRAM SÜRESİ VE ZAMAN PLANLAMASI		28
3.5. İZLEME VE DEĞERLENDİRME		29
4. KATMA DEĞERLİ ÜRETİM VE TİCARİLEŞME SONUÇ ODAKLI PROGRAMI		29
4.1 AMAÇ		29
4.2. ARKA PLAN VE MÜDAHALE GEREKÇESİ		30
4.3. SONUÇ VE ÇIKTI HEDEFLERİ		33
4.4 PROJE VE FAALİYETLER.....		34
4.4.1 Araştırma, Analiz ve Programlama		34
4.4.2 Kapasite Geliştirme		35
4.4.3 Tanıtım ve Yatırım Destek.....		35
4.4.4 Ajans Destekleri.....		36
4.4.5 Önemli Kamu Yatırımları.....		36
4.4.6 AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler.....		36
4.4 PROGRAM SÜRESİ VE ZAMAN PLANLAMASI		37
4.5 İZLEME VE DEĞERLENDİRME		38
5. KURUMSAL GELİŞİM		39
5.1 ARAŞTIRMA, ANALİZ VE PROGRAMLAMA.....		39
5.2 İŞBİRLİĞİ VE KOORDINASYON		39

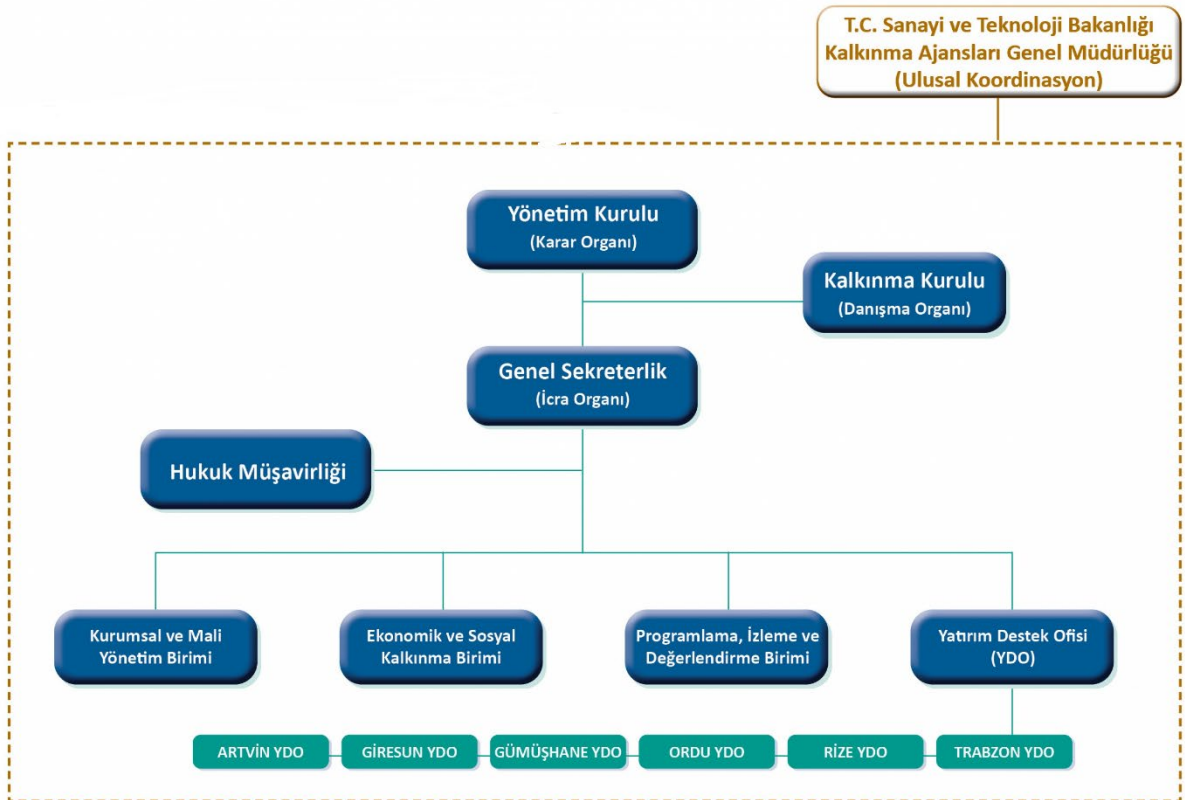
5.3	KAPASİTE GELİŞTİRME	39
5.4	TANITIM FAALİYETLERİ.....	39
5.5	AB VE DİĞER DİŞ KAYNAKLI PROGRAMLAR KAPSAMINDAKİ PROJELER	39
5.6	DİĞER PROJE VE FAALİYETLER.....	40
6.	YEREL KALKINMA FIRSATLARI.....	41
6.1	AMAÇ	41
6.2	ARKA PLAN VE MÜDAHALE GEREKÇESİ	41
6.3	FAALİYETLER, SONUÇ VE ÇIKTI HEDEFLERİ.....	43
6.4	İZLEME VE DEĞERLENDİRME	43
6.5	ÖNCEKİ YILLARDAN DEVAM EDEN PROJELER VE YENİ DÖNEM DÂHİL BAKANLIK PROGRAMLARI	43
7.	SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	44
8.	EKLER	45

1. Giriş

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı “Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun” un 3’üncü maddesine dayanılarak 25 Temmuz 2009 tarihli ve 27299 sayılı Resmi Gazete ’de yayınlanan 2011/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Ajans, Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon illerini kapsayan ve “TR90” olarak sınıflandırılan Bölge’de hizmet vermektedir. Ajans merkezi Trabzon’dadır ve TR90 Bölgesinin her ilinde Yatırım Destek Ofisleri bulunmaktadır.

Kalkınma ajanslarında uzman personel, hukuk müşaviri, iç denetçi, destek personeli olmak üzere dört grupta personel istihdam edilmektedir. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı’nda 29 Kasım 2023 tarihi itibarıyla 1 Genel Sekreter vekili, 26 uzman ve 7 destek personeli; 1 Nisan 2018 tarihi itibarıyla 696 sayılı KHK kapsamında kadroya geçişi sağlanan 27 sürekli işçi ve engelli ve eski hükümlü işçi çalıştırılmasına dayalı yönetmelik kapsamında İŞKUR aracılığıyla istihdam edilen 1 eski hükümlü ve 1 engelli olmak üzere toplamda 63 kişi görev yapmakta, Genel Sekreterlik görevini Trabzon Yatırım Destek Ofisi Koordinatörü Kemal AKPINAR vekâleten yürütmektedir.

Şekil 1. Ajans Organizasyon Şeması

Yönetim kurulu, ajansın karar organıdır ve Bölge illerinin Valileri, Belediye Başkanları, TSO Başkanları ve İl Genel Meclisi Başkanları’ndan oluşmaktadır. Ajans Yönetim Kurulu toplantıları mevzuatta öngörüldüğü biçimde her iki ayda bir en az bir kere yapılmaktadır.

Özel sektör, sivil toplum kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ve üniversitelerden oluşan Kalkınma Kurulu, ajansın danışma organıdır. “Kalkınma Ajansları Kalkınma Kurullarına Temsilci Gönderecek

Kurum ve Kuruluşların Belirlenmesi ve Bazı Bakanlar Kurulu Kararlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Karar'ın ekinde yer alan Kalkınma Kurulu Üye Listelerine ilişkin tablonun yürürlükten kaldırılması hakkındaki ekli kararın uygulanması hususu; Kalkınma Bakanlığı'nın 15/8/2016 tarihli ve 3236 sayılı yazısı üzerine, 25/1/2006 tarihli ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun 3 üncü ve 8 inci maddelerine göre, Bakanlar Kurulu'nca 15/8/2016 tarihinde kararlaştırılmıştır. 2016/9112 sayılı bu karar uyarınca Kalkınma Kurulu Üye Listelerine ilişkin tablo yürürlükten kaldırılmıştır.

2024-2028 Doğu Karadeniz Bölge Planı Vizyonu; "Dönüşen Ekonomik Yapısıyla Küresel Ölçekte Rekabetçi, Yüksek Yaşam Kalitesine Sahip Çalışkan İnsanlarıyla Müreffeh, Eşsiz Doğası ve Kadim Değerlerini Koruyarak Gelişen Bir Doğu Karadeniz" olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı 2024 Yılı Çalışma Programı'nı hazırlamıştır. 2024 Yılı Çalışma Programı, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın planlama dönemi içerisindeki faaliyetlerini ve bu faaliyetlere yönelik tahmini mali kaynakları içermektedir. 2024 yılı çalışma programı hazırlık sürecinde ajansın tüm insan kaynağı ve bilgi birikimi sentezlenerek sonuç odaklı programlara yansıtılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda tüm personelin katıldığı istişare toplantısı düzenlenmiş, ajans içinde çalışma grupları oluşturulmuş ve ajans öncelikleri doğrultusunda ajansın mevcut finansal ve beşeri kaynağı da göz önünde bulundurularak 3 adet sonuç odaklı program belirlenmiştir.

DOKA tarafından 3 adet sonuç odaklı program yürütülecektir:

➤ Sürdürülebilir Turizm Sonuç Odaklı Programı

TR90 Bölgesi'nde turizmin kırılma noktasını azaltarak dirençli ve sürdürülebilir hale getirilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bu doğrultuda katma değeri yüksek turizm türlerini geliştirmek, hedef pazarların çeşitlendirilmesine, yeni turizm destinasyonları oluşturulmasına ve turizmde altyapı ve hizmet kapasitesini ve kalitesini geliştirmeye odaklanılmıştır.

➤ Mavi Ekonomi Sonuç Odaklı Programı

TR90 Bölgesi'nde son 5 yıllık dönemde hızla gelişmekte olan mavi ekonomi sektörlerinde özellikle su ürünlerinde rekabet gücünün geliştirilmesi, kıyı turizmin bölgede gelişimini sağlamak ve sektörde yeni yatırım ve girişimcileri hızlandıracak ekosistemin desteklenmesi amacıyla Mavi Ekonomi Sonuç Odaklı Programı tasarlanmıştır. Sonuç Odaklı Program kapsamında ekosistemi destekleyecek programların oluşturulmasına yönelik analiz çalışmaları, sektör paydaşlarına yönelik kapasite geliştirme, farkındalık ve networking faaliyetleri yürütülecektir. Avrupa Birliği'nin EMFAF (Avrupa Denizcilik, Balıkçılık ve Yetiştiricilik Fonu) tarafından fonlanan ve DOKA'nın proje ortağı olduğu 4BIZ projesi kapsamında da Karadeniz Havzasındaki ekosistem paydaşlarıyla mavi ekonomi alanında faaliyetler yürütülecektir.

➤ Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme Sonuç Odaklı Programı

TR90 Bölgesi'ndeki KOBİ ve kooperatiflerin rekabet güçlerinin geliştirilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bu program kapsamında üretimde katma değer ve verimliliğin artırılması, KOBİ ve kooperatiflerin ürün ve hizmetlerinin ticarileşme kapasitelerinin geliştirilmesine odaklanacaktır. Bu kapsamda sektörler özelinde analiz, ekosistem paydaşları arasında iş birlikleri oluşturma ve geliştirme, kapasite geliştirme ve özellikle yatırım çekme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

2. Sürdürülebilir Turizm Sonuç Odaklı Programı

2.1 Amaç

Sezonsuz ve marka turizm anlayışıyla Bölge turizminin sürdürülebilir büyümesini sağlamak

- Özel Amaç 1: Doğa ve kültür temalı deneyim odaklı turizm ürünleri geliştirmek
- Özel Amaç 2: Katma değeri yüksek alternatif turizm türlerini yaygınlaştırmak
- Özel Amaç 3: Hedef pazarları geliştirmek ve çeşitlendirmek
- Özel Amaç 4: Turizmde sektörel uzmanlaşmayı ve hizmet kalitesini artırmak

2.2 Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bölgede son 10 yılda gerçekleştirilen altyapı yatırımları, özel sektör yatırımları ve tanıtım faaliyetleriyle turizm Doğu Karadeniz Bölgesi için başat sektör konumuna doğru ilerlemektedir. Bu dönemde gerçekleştirilen hedef odaklı tanıtım faaliyetleri ile birlikte Bölge, özellikle Körfez ülkeleri için önemli ve cazip bir destinasyon haline gelmiştir. Pandeminin etkilerinin hissedildiği yılların ardından değişen turizm eğilimleriyle birlikte müdahale alanları değişmiştir. Bu kapsamda gerek özel gerek kamu yatırımlarıyla birlikte bölge turizminin geliştirilmesi için çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından 2010-2019 yılları arasında Körfez Bölgesine yönelik gerçekleştirilen tanıtım faaliyetleri sonucunda doğrudan ve charter seferlerin başlatılması ile yabancı turist sayısında artış sağlanmıştır. Bölgenin en çok turist çeken iki destinasyonu olan Sümela Manastırı ve Uzungöl'ün Trabzon'da bulunması, son 10 yıl içerisinde özellikle Körfez coğrafyasından gelen turistlerin Karadeniz illeri arasında Trabzon ilini tercih etmesi ve gelişen ulaşım imkânları sayesinde Trabzon turizm sektöründe Bölge'nin lokomotifi haline gelmiştir. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde iller arası geçirgenlik turistlerin yalnızca il bazlı ziyaretlerini değil bölgenin tamamını ziyaret etmelerini sağlamaktadır. Direkt seferlerin gerçekleştirildiği Trabzon Havalimanı yanı sıra Ordu-Giresun Havalimanı'na ek olarak Mayıs 2022 tarihinde hizmet vermeye başlayan Rize-Artvin Havalimanı ile bölgenin ulaşılabilirliği artmış, bu durum yerli ve yabancı ziyaretçi sayılarını da pozitif yönde etkilemiştir. Bölge turizminin en önemli destinasyonu olan Trabzon'da 2022 yılında 1.586.354 turist konaklamıştır. Bölgenin toplam çektiği turist sayısı bunun üzerindedir. 2020 yılı Covid-19 etkisinden arındırılmış şekilde yapılan hesaplama göre; Trabzon 2022 yılında turist sayısını 2017-2021 ortalamasına göre %37, yabancı turist sayısını ise %119 artırmış, böylece nüfusuna göre en çok turist çeken ilk 10 şehir arasında yer almıştır. Bölge genelinde 2013 yılında 28.479 olan yatak sayısı 2023 yılı itibarıyla 44.000'e yükselmiş olup özellikle yaz sezonunda otellerde %100 doluluk oranı gözlenmektedir. Tüm bu gelişmelere paralel olarak, hızla artan talebi sürdürülebilir bir turizm anlayışı ve hizmet kalitesiyle yönetebilmek önemli hale gelmektedir.

Bölge turizminde yaşanan tüm bu olumlu gelişmelere karşın turizmde sezon ve pazar bağımlılığının yüksek olduğu görülmektedir. Özellikle bölgeye gelen yabancı turistlerin %70'inden fazlası yaz sezonunda ve yaklaşık %75'i Körfez ülkelerinden gelmektedir. Bölgede son 10 yılda artan turizm altyapısı ve gelişen kapasiteye rağmen turizmin yaz sezonuna sıkışması nedeniyle turizm sektöründe sezona dayalı arz-talep dengesizliği oluşmaktadır. Bir başka ifadeyle, bölgeye yaz sezonunda yoğun bir ziyaretçi akını gerçekleşmekte ve turizm altyapısı talebe cevap vermekte kısmen yetersiz kalırken sezon dışında ise konaklama tesislerinin doluluk oranları %30'larda kalmaktadır. Bu durum; bir taraftan turizm sektörünün sürdürülebilirliği noktasında sorunlara sebep olurken diğer taraftan sektörün değer zincirinde yer alan işletmelerin kurumsallaşması ve

hizmet kalitesine, sektördeki istihdamın niteliği ve sürekliliğine ve turistin memnuniyet düzeyi ve turizm deneyimine olumsuz yansımaktadır.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'nin evrensel eylem çağrısı olan ve 2016 yılında yürürlüğe giren "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları" kapsamında belirlediği 17 ana amaçtan biri olan 'Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar' amacının alt hedeflerinden biri; dünyanın kültürel ve doğal mirasının korunması ve gözetilmesi çabalarının artırılmasıdır. Ajansımız bu ve benzeri üst düzey politika, plan, çağrı ve bildirimleri dikkate alarak; yerel kültür ve doğanın odak noktasında olduğu turizm türlerini bölgemizde geliştirmek üzere faaliyetler planlamaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesi yeşili, eşsiz doğası, denizi ve özgün kültürel yapısıyla ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda Bölge'de önde gelen turizm çeşitleri doğa, kültür ve yayla turizmidir. Yaylaların erişiminin ve bilinirliğinin artması, yaylaların turizm potansiyelinin artmasına katkıda bulunmuştur. Bölgenin doğal kaynak ve değerlerinin sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı çerçevesinde koruma-kullanma dengesi gözetilerek turizme kazandırılması ve ekonomik ve sosyal katma değere dönüştürülmesi önem arz etmektedir. Diğer taraftan kültür turizmi, Dünya Turizm Örgütü tarafından, kültürel değerler ve kültürel ürünlere odaklı turizm olarak tanımlanmaktadır. Ülkeler; eşsiz somut ve soyut kültürel miras değerlerini, modern kültürel değerleri ile birleştirerek kültür turizmi üzerinden turizm sektörünü, sürdürülebilir bir ekonomik büyümeyi sağlamak amacıyla kullanmaktadır. Bu bağlamda Ajans; bölgenin yüksek potansiyele sahip özgün tarihi ve kültürel turizm değerlerini sosyal ve ekonomik katma değere dönüştürmeye öncelikli olarak odaklanacaktır. Bölge turizminde sezon ve pazar bağımlılığının aşılmasına yönelik temel motivasyon; yıl geneline yayılan ve mevcut turist profili dışında farklı turist kitlelerine hitap eden turizm etkinlikleri ve ürünlerinin artırılmasıdır. Program kapsamında mevsimden bağımsız, sezon dışında da uygulanma imkânı olan doğal, tarihi ve kültürel unsurların ve bölgeye özgü değerlerin mobilize edildiği deneyim odaklı turizm ürünleri geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Turistlerin yerel deneyimlerini sürdürülebilir ve yenilikçi yaklaşımla zenginleştirecek ürünler yoluyla Bölge turizminde sürdürülebilirliğe katkı sağlanması hedeflenmektedir.

2020-2023 yılları arasında yürütülen Doğu Karadeniz Turizm 2.0 Sonuç Odaklı Programı'nda bölgede turizmden elde edilen katma değeri artırmak ve mevsimsellik etkilerini azaltmak üzere alternatif turizm türlerine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu kapsamda, halihazırda Bölgede baskın turizm türü olan doğa ve kültür turizmini destekleyen destinasyon sayısı artırılmıştır. Ancak artan destinasyon ve kapasiteye rağmen turizmden elde edilen geliri artıracak katma değeri yüksek turizm türleri bölgede yeterince gelişmemiştir. Bölge'de turizm, sadece konaklama ve yeme-içme faaliyeti olarak algılanmakta ve tek boyutlu olarak ilerlemektedir. Turizm sektörünün çok boyutlu yapısının bölge halkının yaşam standartlarını yükseltecek, yeni iş olanakları yaratacak ve bölgesel katma değer üretimine katkıda bulunacak şekilde yapılandırılması ve bir kalkınma modeli olarak uygulanması gerekmektedir. Bu bakış açısıyla bölgemizde katma değeri yüksek alternatif turizm türlerinin geliştirilmesinin; Bölge turizm gelirlerinin artırılması, bölgede mevsimsellikten kaynaklanan sorunların azaltılması, hedef pazarın çeşitlendirilmesi ve ortalama kalış süresinin artırılması için önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Program kapsamında; doğa ve kültür turizmiyle birlikte başta sağlık ve spor turizmi olmak üzere Bölgenin turizm ekosistemiyle uyumlu ve küresel trendlerin ortaya çıkarabileceği diğer turizm türlerine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bölgenin özellikle sağlık ve spor turizmi alanında sahip olduğu altyapı ve potansiyel, turist profilinin çeşitlendirilmesi ve sezondan bağımsız bir turizm anlayışının geliştirilmesine yönelik güçlü bir yön olarak değerlendirilmektedir. Sağlık alanında elde edilen verilere bakıldığında Trabzon'un sağlık hizmeti ihracatı gerçekleştirdiği hasta sayısı 2022 yılında 5,4 katına çıkarak 29.653'e ulaşmış olup bu artışta üniversite ve özel hastanelerin payı etkili olmuştur. Trabzon'da sağlık hizmeti alan yabancı sayısı ise 2022 yılında bir önceki yıla göre %222 artarak 49.771'e ulaşmıştır. Bölgede sağlık turizmi kapsamında medikal turizmin yanı sıra birlikte bölgedeki her bir il termal, spa&wellness, geriatri (ileri yaş turizmi-yaşlı bakımı) ve sağlıklı yaşam kampüsleri alanlarında önemli potansiyeller ve fırsatlar barındırmaktadır.

Spor altyapısı ve ekosistemi, sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeyi, genç ve dinamik nüfus yapısı, ulaşım imkânları, tarihi, doğal ve kültürel değerleri ile turizm potansiyeli güçlü olan Bölge’de spor turizmi de katma değerli bir gelişim alanı olarak değerlendirilmektedir. Bölgenin spor altyapısı dışında özellikle extreme ve macera sporları alanında sahip olduğu potansiyel Bölge turizminin gelişimine ivme kazandıracaktır. Bu doğrultuda Ajans program döneminde sağlık ve spor ekosistemindeki potansiyelin turizme kazandırılması ve katma değere dönüştürülmesine odaklanacaktır. Bölgenin doğal ve kültürel değerleriyle sağlık ve spor altyapısının harmanlanarak kurgulandığı bir turizm modeli ile bölge illerinde önemli bir turizm hareketi başlatılması öngörülmektedir.

Bölgede önemli bir sektör haline gelen turizmde, gelen yabancı turistlerin %75’i Körfez ülkelerinden gelmektedir. Bu durum, turizmi tek bir pazara bağımlı kılmakta ve sektörün kırılganlığını artırmaktadır. Ayrıca, turizmin ulusal ve uluslararası konjonktürel gelişmelere bağlı olarak etkilenmesi mümkündür. Bu kapsamda mevcut pazarların güçlendirilmesinin yanı sıra hedef pazarları çeşitlendirmek üzere tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Tanıtım faaliyetlerinde geliştirilmesi planlanan katma değeri yüksek turizm türlerine göre pazarlar belirlenecektir. Bölgenin doğa ve kültür ekseninde gelişen turizm imajının sağlık ve spor alanındaki gelişim potansiyeliyle birleştirilmesi; doğa, kültür, sağlık ve spor olmak üzere dört ana eksene oturtularak yeni bir bölgesel imaj ve markalaşma stratejisi oluşturulması amaçlanmaktadır.

Turizmin bölge kalkınmasındaki önemine binaen Ajans tarafından bugüne dek gerçekleştirilen araştırma, analiz, planlama ve uygulamalar sektörün gelişimine yönelik kayda değer katkılar sunmuş olmakla birlikte; turizmde katılımcı, yenilikçi, analitik, verimliliğe ve uzmanlaşmaya odaklanan sürdürülebilir bir yaklaşıma ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir. Turizmde kurumsallaşma ve hizmet kalitesinin artırılması, turizm değer zincirinin güçlendirilmesi, araştırma, veri yönetimi, planlama, mesleki eğitim ve iş birliği alanlarında yaşanan tıkanıklıkların giderilmesi önem arz etmektedir. Söz konusu ihtiyaçlara yönelik olarak bölge turizmine ilişkin bir eğitim, araştırma ve veri merkezi niteliğinde; dijital dönüşüm, hayat boyu öğrenme, tasarım ve modelleme, AR-GE, hedef pazar çalışmaları, uluslararası eğilimlerin yerel uyarlanması gibi alanlarda uzmanlaşmaya yönelik uygulama ve modeller oluşturulması amaçlanmaktadır. Bununla birlikte kadın girişimciliği de SOP’un öncelendiği alanlardan biridir. Bu kapsamda faaliyetler bazında kadın girişimciliği desteklenecek, kadın girişimciliği konulu projelere öncelik verilecektir.

Söz konusu gerekçelere istinaden Ajans, 2024-2026 yılları arasında deneyim odaklı turizm türlerinin geliştirilmesine, sağlık ve spor turizmde var olan potansiyelin harekete geçirilmesine, yatırım, tanıtım ve markalaşma çalışmalarına, turizmde sektörel uzmanlaşmanın geliştirilmesine odaklanacaktır. 2024-2028 TR90 Bölge Planı’ndaki Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Stratejik Önceliği’nin altında yer alan “Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır” hedefini gerçekleştirmeye yönelik oluşturulan aşağıdaki tedbirler Sürdürülebilir Turizm Sonuç Odaklı Programı’nın gerekçesini oluşturmaktadır:

- Tedbir 1.7.1: Alternatif turizm türleri ve faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır.
- Tedbir 1.7.2: Destinasyon yönetim organizasyonları yaygınlaştırılacak ve güçlendirilecektir.
- Tedbir 1.7.3: Mevcut destinasyonlar geliştirilecek ve Bölge turizmine yeni destinasyonlar kazandırılacaktır.
- Tedbir 1.7.4: Turist gönderen ülke sayısı tamamlayıcı pazarlarla artırılabilecektir.
- Tedbir 1.7.5: Hedef pazarlardan Bölge’ye doğrudan tarifeli uçuş seferleri başlatılacak ve mevcut sefer sayısı artırılabilecektir.
- Tedbir 1.7.6: Sistematik ve güvenilir veri temini sağlanacaktır.
- Tedbir 1.7.7: Turizm gelirleri tabana yayılacaktır.
- Tedbir 1.7.8: Sektörün toplam hizmet kalitesini yükseltmeye yönelik kurumsal ve beşeri kapasite artırılabilecektir.

- Tedbir 1.7.9: Yöresel ürünler turizm değerine dönüştürülecektir.

Söz konusu tespitler doğrultusunda Sürdürülebilir Turizm Sonuç Odaklı Programı geliştirilmiştir.

2.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Söz konusu SOP kapsamında ulaşılmaları hedeflenen sonuçlar aşağıdaki temel performans göstergeleri ve çıktı performans göstergeleri tablolarında yer almaktadır:

Tablo 1: Sürdürülebilir Turizm SOP Temel Performans Göstergeleri

Gösterge	Birim	Mevcut	Hedef	Doğrulama Kaynağı	İlgili Özel Amaç
Doğa veya kültür temalı destinasyon sayısı	Adet	22	26	Master planlar, il tanıtım katalogları	1
5.000'den fazla sağlık turisti gönderen ülke sayısı	Adet	1	3	İl Sağlık Müdürlükleri, Hastaneler, Yetkili kurum ve kuruluşların kayıtları	2,3,4
Bölgede organize edilen, markalaşmış spor organizasyonu sayısı	Adet	0	1	Gazete haberleri, reklam yayınları	2,3
Yatırıma dönüştürülen master plan bileşen sayısı	Adet	0	2	Belediyeler, Valilikler, İl Özel İdareleri	1,2
Körfez ülkeleri dışında 10.000 turist gönderen ülke sayısı	Adet	0	2	İl Emniyet Müdürlükleri, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri	3

Halihazırda uygulaması ve proje geliştirme süreci devam eden güdümlü projeler kapsamında Giresun Çavuşlu karavan park alanı ve Satala Antik Kenti'nde iki yeni destinasyon oluşturulması ve bu destinasyonların tur paketlerine dahil edilmesi amaçlanmaktadır. Bunlara ek olarak bir önceki dönemde gerçekleştirilen çalışmalarla tur paketlerine dahil edilen İpek Yolu gibi diğer tarihi kültürel rotaların da destinasyon haline getirilerek tur paketlerine dahil edilmesi amaçlanmaktadır. Önümüzdeki dönemlerde yapılacak çalışmalar ve araştırmalar sonucunda bunlara ek yeni destinasyon oluşturma faaliyetleri devam edecektir. Bu destinasyonlar ve rotalar oluşturulurken bölgede turizmin mevsimsellikten kurtarılması, alternatif turizm türlerinin bölgede yaygınlaştırılması ve gelen turistlerin kalış süresini artıracak şekilde aktivitelendirme faaliyetleri gerçekleştirilmesine önem verilecektir.

Yapılacak çalışmalarla sağlık turizmi alanında 5.000'den fazla turist gönderen ülke sayısının artırılması amaçlanmaktadır.

Bunların yanı sıra bölgemize hali hazırda 20 binden fazla turist gönderen Umman, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Ürdün, Bahreyn, Suudi Arabistan gibi Körfez ülkelerine ek olarak tamamlayıcı hedef pazarlarda gerçekleştirilecek tanıtım etkinlikleri sonucunda yeni hedef pazarlardan 10.000 turist gönderen ülke sayısında artış sağlanması amaçlanmaktadır.

Katma değeri yüksek alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi çalışmaları sonucunda bölgemizde düzenlenen spor organizasyonlarının sayısının artırılması amaçlanmaktadır.

Bir önceki sonuç odaklı program döneminde yapılan master planların hayata geçmesine yönelik yatırım çalışmaları yürütülerek, 2 master plan çalışmasının yatırıma dönüştürülmesi amaçlanmaktadır.

Tablo 2: Sürdürülebilir Turizm SOP Çıktı Performans Göstergeleri

Bileşen Kodu	Bileşen Adı	Çıktı Göstergesi	Birim	Hedef	2024 Hedef	Tamamlanma Dönemi	Katkı Sağlanacak Sonuç Göstergesi
1.1	Doğa ve kültür turizmi temasında deneyim odaklı ürünlerin, rotaların, destinasyonların araştırılması ve geliştirilmesi	Doğa ve kültür temalı, deneyim odaklı ürün sayısı	Adet	8	2	2026/4	1
1.2	Hedef pazar analizinin yapılması	Analiz Sayısı	Adet	4	2	2025/4	1,2
1.3	Kurumsal kimlik, markalaşma ve tanıtım stratejilerinin oluşturulması	Stratejik doküman sayısı	Adet	3	1	2026/4	3
1.4	Turizm master planlarının, planlara yönelik yatırım fizibilite ve ön fizibilite hazırlanması	Master plan/fizibilite/ön fizibilite sayısı	Adet	20	5	2026/4	2
1.5	Turizm Merkezlerinin imar planlarının hazırlanması	Plan sayısı	Adet	6	2	2026/4	1,2
1.6	Doğu Karadeniz Turizm Master Planı'nın hazırlanması	Master Plan sayısı	Adet	1	0	2026/4	1,2,3,4
1.7	Turizm altyapılarının iyileştirilmesine yönelik alternatif finansman kaynaklarının çalışılması	Alternatif finansman kaynağı sayısı	Adet	1	1	2026/4	2
2.1	Deneyim odaklı doğa ve kültür turizmi kapsamında ürün, festival, şenlik, rekreatif aktivite, organizasyon, rota ve destinasyon planlaması gerçekleştirecek ve bunları geliştirecek çalışma grupları oluşturulması	Çalışma gruplarıyla gerçekleştirilen toplantı/çalıştay/odak grup toplantısı sayısı	Adet	4	1	2025/4	1
2.2	Ulusal ve uluslararası kaynaklarının etkin kullanımına yönelik çalışma gruplarının oluşturulması	Ulusal ve uluslararası fonlara ve HİSER Programına başvuru sayısı	Adet	4	1	2026/4	1,2,3,4
2.3	Turizmde Ar-Ge, uzmanlaşma, dijitalleşme, veri temini alanlarında bölgesel hizmet modeli geliştirilmesi (Turizmde Mükemmeliyet Merkezi)	Geliştirilen hizmet modeli sayısı	Adet	1	0	2024/3	1,2,3,4
2.4	Turizm yatırımlarının tanıtım ve pazarlama alanlarında iş birliği protokollerinin yapılması	İş birliği protokolü sayısı	Adet	3	1	2026/4	3,4
2.5	Kamu kurumları ve yerel yönetimlerle yeni destinasyon planlı yatırım alanları oluşturmaya yönelik iş birliği modelinin geliştirilmesi	Toplantı sayısı	Adet	6	2	2026/4	1,2
2.6	Özellikle turizm master planları, turizm fizibilite alanlarında kamu ve özel	Toplantı sayısı	Adet	3	1	2026/4	1,2

	sektör turizm yatırımlarının hayata geçirilmesi için iş birliği geliştirilmesi						
2.7	TGA ile il ve bölge bazlı turizm tanıtım ve destinasyon içeriği oluşturmak üzere işbirliği modeli geliştirilmesi	İş birliği protokolü/toplantı sayısı	Adet	3	1	2026/4	3
2.8	THY ve diğer ilgili kurum, kuruluşlarla fam-trip, yurt dışı tanıtım, heyet ağırlama vb. alanlarda işbirliği modeli geliştirilmesi.	İş birliği protokolü sayısı	Adet	3	1	2026/4	3
2.9	Turizm istatistiklerinin derlenmesi amacıyla TÜİK ile işbirliği geliştirilmesi	İş birliği protokolü sayısı	Adet	3	1	2026/4	3,4
3.1	Sektörel uzmanlaşmaya yönelik eğitim/webinar/farkındalık toplantıları gerçekleştirilmesi	Düzenlenen eğitim/farkındalık faaliyeti/webinar sayısı	Adet	12	4	2026/4	1,2,3,4
3.2	Katma değerli turizm alanında iyi uygulama örneklerinin incelenmesi	İncelenen iyi uygulama örneği sayısı	Adet	3	1	2026/4	1,2,3,4
4.1	Kültür-Turizm Festivalleri ve Spor Organizasyonları düzenlenmesi	Düzenlenen/destek verilen organizasyon sayısı	Adet	2	0	2026/4	2
4.2	Fuarlar, Tanıtım Amaçlı Lansman (Roadshow) Organizasyonları	Lansman (Roadshow) ve fuar sayısı	Adet	3	1	2026/4	3
4.3	Fam-Trip ve Tanıtım Turu Etkinlikleri	Fam-trip ve tanıtım etkinliği sayısı	Adet	5	1	2026/4	3
4.4	Doğrudan yabancı yatırım çekmeye yönelik B2B, yatırım turu, yatırımcı zirvesi katılımı/düzenlenmesi	Katılım sağlanan B2B, yatırım turu, yatırımcı zirvesi vb. organizasyon sayısı	Adet	3	0	2026/4	1,2,3
4.5	Dijital Tanıtım İçerikleri ve Basılı tanıtım materyallerinin Hazırlanması	Hazırlanan içerik sayısı / basılan materyal sayısı	Adet	12	5	2026/4	3,4
5.1	Teknik Destek	Program sayısı	Adet	3	1	2026/4	4
5.2	Güdümlü Proje Desteği ve Mali Destek	MDP ve Güdümlü Proje sayısı	Adet	4	0	2026/4	1,2,3,4
5.3	Sağlık ve spor turizmi başta olmak üzere katma değerli turizm türlerine yönelik HİSER projeleri ve uluslararası fonlar	SOP hedefleri doğrultusunda hazırlanan ve başvurusu yapılan HİSER ve AB Proje Sayısı	Adet	4	1	2026/4	4

2.4 Proje ve Faaliyetler

2.4.1 Araştırma, Analiz ve Programlama

Bu SOP kapsamında aşağıdaki araştırma ve analizlerin yapılması planlanmıştır:

Doğa ve kültür turizmi temasında deneyim odaklı ürünlerin, rotaların, destinasyonların araştırılması ve geliştirilmesi

Tur paketlerine eklenmek üzere bölgenin doğası ve yerel kültürüyle bütünleşmeyi sağlayan, turist deneyimini ön plana alan içeriklerin araştırılması, oluşturulması, geliştirilmesi ve tur programlarına dahil edilmesine yönelik süreci kapsamaktadır.

Hedef pazar analizlerinin yapılması

Turizm alanında tema bazlı ve ürün-destinasyon özelinde hedef pazar analiz çalışmaları yapılacaktır. İlgili paydaşlarla gerçekleştirilen deneyim odaklı ürünlerin ve destinasyon araştırılması toplantısı sonrası kararlaştırılan ürün ve destinasyonlar odağında hedef pazarlar belirlenecektir. Bu kapsamda Körfez ülkeleri, Kuzey Afrika ülkeleri (Tunus, Fas, Cezayir, Mısır vb.), Uzak Doğu ülkeleri (Endonezya, Malezya vb.) ve Doğu Avrupa ülkeleri (Estonya, Polonya vb.) üzerinde durulması öngörülmektedir.

Turizm master planlarının, planlara yönelik yatırım fizibiliteleri ve ön fizibilitelerin hazırlanması

Ordu ve Artvin illerinde yoğun olarak yapılan arıcılık faaliyetleriyle bağlantılı olarak apiterapi merkezlerinin kurgulanması, Giresun, Artvin ve Gümüşhane illerinin elverişli tabiatı ve iklimi avantajıyla yaşlı bakım ve wellness kampüsleri, Trabzon'da genel sağlık hizmetlerinin yanı sıra fizik tedavi, plastik cerrahi, ağız sağlığı alanında yatırımların desteklenmesi, spor alanında ise Trabzon ve Rize illeri ekseninde planlama yapılması öngörülmektedir. Ayrıca, doğa ve kültür turizmi alanında destinasyonların potansiyellerinin ortaya çıkarılması ve yatırıma hazır hale getirilmesine yönelik turizm konsept master planları oluşturulacaktır. Bununla birlikte bölge genelinde önceki yıllarda hazırlananları da kapsayacak şekilde turizm master planlarının yatırıma dönüşmesi için fizibiliteler ve ön fizibiliteler hazırlanacaktır.

Turizm Merkezlerinin imar planlarının hazırlanması

Halihazırda Turizm Merkezi ilan edilen yerlerin ve master plan çalışması tamamlanmış turizm alanlarının imar plan çalışmaları gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda öncelikli olarak Turizm Merkezleri listesi ve master planlı alanlar listesi hazırlanacaktır.

Doğu Karadeniz Master Planı'nın hazırlanması

Hazırlanacak Master Plan çalışması için ön hazırlığa başlanacaktır. Gerekli toplantılar ve görüşmeler gerçekleştirilecek, literatür çalışmaları yapılacaktır.

Turizm altyapılarının iyileştirilmesine yönelik alternatif finansman kaynaklarının çalışılması

Turizm altyapılarının iyileştirilmesine yönelik alternatif finansman kaynakları çalışılacak, model geliştirilecektir.

2.4.2 İşbirliği ve Koordinasyon

SOP kapsamındaki faaliyetlerin tümü farklı paydaşlarla işbirlikleri ve bölgedeki ilgili paydaşların koordinasyonu yürütülecektir.

Deneyim odaklı doğa ve kültür turizmi kapsamında ürün, festival, şenlik, rekreatif aktivite, organizasyon, rota ve destinasyon planlaması gerçekleştirecek ve bunları geliştirecek çalışma grupları oluşturulması

Tur paketlerine eklenmek üzere bölgenin doğası ve yerel kültürüyle bütünleşmeyi sağlayan, deneyim içeren turizm faaliyetleri kurgulanması, buna yönelik içerik oluşturulması ve uygulanması için kreatif yönden güçlü kişilerden, tur acenteleri ile yerel ve merkezi otorite temsilcilerinden ve yerleşik kişilerden müteşekkil çalışma grupları oluşturularak saha çalışmaları, çalıştay ve odak grup toplantıları gerçekleştirilecektir.

Ulusal ve uluslararası kaynaklarının etkin kullanımına kapsamında turizm paydaşlarıyla projeler geliştirilmesi

Bölgenin turizm sektöründeki ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla sektör paydaşları ile birlikte başta HİSER olmak üzere ulusal ve uluslararası kaynaklardan fon sağlamaya yönelik çalışma grupları oluşturulacak ve projeler geliştirilecektir.

Turizmde Ar-Ge, uzmanlaşma, dijitalleşme, veri temini alanlarında bölgesel hizmet modeli geliştirilmesi (Turizmde Mükemmeliyet Merkezi)

Yerel paydaşların sektöre ilişkin değerlendirmelerine odaklanan saha çalışmaları, turizmde kurumsallaşma, araştırma, veri oluşturma, planlama, mesleki eğitim ve işbirliği alanlarında yaşanan eksikliklerin giderilmesine yönelik bölgesel bir eğitim, araştırma ve veri merkezi niteliğinde; dijital dönüşüm, hayat boyu öğrenme, tasarım ve modelleme, ARGE, hedef pazar, uluslararası trendlerin yerele uyarlanması gibi alanlarda donanım ve uzmanlaşmaya sahip bir model yapılanma oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda mesleki eğitimdeki eksikliklerin giderilmesi adına üniversiteler, ilgili Bakanlıklar, sektör temsilcileri, İŞKUR ve Ajans iş birliğiyle model geliştirilecektir.

Turizm yatırımlarının tanıtım ve pazarlama alanlarında iş birliği protokollerinin yapılması

TURSAB, havayolu firmaları, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Yerel Yönetimler, TUROB, TRO ile fam-trip, road show, fuar ve yatırım tanıtım faaliyetlerinin etkin ve başarılı bir şekilde uygulanması için iş birliği modeli geliştirilecektir.

Kamu kurumları ve yerel yönetimlerle yeni destinasyon planlı yatırım alanları oluşturmaya yönelik iş birliği modelinin geliştirilmesi

Kamu Kurumları ve Yerel yönetimlerle turizm alanında yatırım yapılabilecek alanların belirlenmesine yönelik işbirliği modeli geliştirilecektir. Bu iş birliği sonucunda belirlenen alanlar için planlama çalışmalarının yürütülmesi sağlanacaktır.

Özellikle turizm master planları, turizm fizibiliteleri alanlarında kamu ve özel sektör turizm yatırımlarının hayata geçirilmesi için iş birliği geliştirilmesi

Her ilde Valilerin başkanlığında, İl Belediye Başkanları, TSO Başkanları, İl Genel Meclisi Başkanlar ve YDO koordinatörlerinin yer aldığı komisyon ile kamu ve özel sektör yatırımlarının hayata geçirilmesi için iş birliği faaliyetleri yürütülecektir.

TGA ile İl ve bölge bazlı turizm tanıtım ve destinasyon içeriği oluşturmak üzere işbirliği modeli geliştirilmesi

Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı ile Doğu Karadeniz Bölgesi illeri ve tüm bölgenin tanıtımını yapmak amacıyla iş birliği modeli geliştirilecektir.

THY ve diğer ilgili kurum, kuruluşlarla fam- trip, yurt dışı tanıtım, heyet ağırlama vb. alanlarda işbirliği modeli geliştirilmesi.

Bölge turizmi tanıtım faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilen fam-trip, heyet ağırlama gibi faaliyetlerin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için bu alanda ilgili kurumlar ve THY ile işbirliği modeli geliştirilecektir.

Turizm istatistiklerinin derlenmesi amacıyla TÜİK ile işbirliği geliştirilmesi

Bölge'ye gelen turist istatistiklerinin sağlıklı bir şekilde tutulması ve hedef Pazar analizlerinin yapılması aşamasında altlık oluşturması bakımından sağlıklı turizm verilerine ulaşmak önem arz etmektedir. Bu amaçla TÜİK ile işbirliği geliştirilecektir.

2.4.3 Kapasite Geliştirme

Sektörel uzmanlaşmaya yönelik eğitim/webinar/farkındalık toplantıları gerçekleştirilmesi

Sektörde uzmanlaşmayı sağlamak üzere başta dijitalleşme, veri temini ve analizi, kaynak verimliliği, hedef pazar çeşitlendirmesi, sürdürülebilir çevre yönetimi, kalite güvence sistemleri vb. eğitim programları ve farkındalık artırmaya yönelik faaliyetler olmak üzere, sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda eğitim programları ve farkındalık artırmaya yönelik faaliyetler düzenlenecektir. Ayrıca, başarılı uygulama sahipleri, STK önderleri

ve kamu otoritelerinin bölge turizminin daha iyiye ulaştırılması ve sorunlarının çözümüne ilham olunması noktasında yenilikçilik odaklı konuşmalar yapacağı webinar serisi düzenlenecektir. Bununla birlikte kadın girişimciliği konusunda da eğitimler düzenlenecektir.

Katma değerli turizm alanında iyi uygulama örneklerinin incelenmesi

Katma değerli turizm türlerinin bölgede uygulanabilmesi için gerekli bilgi altyapısının elde edilmesi ve iyi uygulama deneyimlerinden faydalanılabilmesi için hâlihazırda bu turizm türlerinin uygulandığı yerlere iyi uygulama örneği inceleme ziyaretleri düzenlenecektir.

2.4.4 Tanıtım ve Yatırım Destek

Fuarlar, Tanıtım Amaçlı Lansman (Roadshow) Organizasyonları

Hedef pazarların çeşitlendirilmesiyle birlikte yurt dışı hedef pazarlarda tematik turizm tanıtımı, satış ve iş birliği olanakları araştırılacak, tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Fam-trip ve tanıtım turu etkinlikleri düzenlenmesi

Hedef yurt dışı pazarlardan sektör temsilcilerinin, basın ve sosyal medya temsilcilerinin katılımlarıyla TR90 bölgesi turizm tanıtımı gerçekleştirilecektir. B2B organizasyonlar düzenlenecektir.

Doğrudan yabancı yatırım çekmeye yönelik B2B, yatırım turu, yatırımcı zirvesi katılımı/düzenlenmesi

Master planlarda belirlenen ve imar planları ile yatırıma uygun hale getirilmiş potansiyel yatırım alanları ve hazırlanan fizibilite raporları doğrudan yabancı yatırımcılara ve nitelikli yerel yatırımcılara tanıtılacak, yatırım promosyon faaliyetleri gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda 2024 yılı içerisinde hazırlık faaliyetleri yürütülecektir.

Dijital tanıtım içerikleri ve basılı tanıtım materyallerinin hazırlanması

Bölge tanıtımının gerçekleştirilmesi amacıyla, tanıtım stratejisine uygun olacak şekilde tanıtım içerikleri oluşturulacaktır.

2.4.5 Ajans Destekleri

Teknik Destek

Doğa, kültür, sağlık ve spor turizminin bölgede sürdürülebilir büyümesini temin edebilmek amacıyla bu turizm türlerinde ürün gelişimi ve ticarileşmesi; bununla birlikte hizmet sağlayıcı ve aracı kurum-kuruluşlar başta olmak üzere paydaşların kurumsallaşma, markalaşma ve hizmet kalitesi alanlarında insan kaynağı kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik teknik destek sağlanacaktır. Teknik destek programlarında Kadın girişimciliği ve kadın istihdamı temalarında yapılan başvurulara öncelik verilecektir.

AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

Sağlık ve spor turizmi başta olmak üzere katma değerli turizm türlerine yönelik HİSER projeleri ve uluslararası fonlar

Bölgeden gerçekleşen hizmet ihracatımızda sürdürülebilir artışın sağlanması amacıyla ihracata yönelik kurumsal kapasite oluşturulmasına ve kapasitenin güçlendirilmesine, yurt dışı pazarlara erişime, pazarda tutundurmaya ve pazar payını arttırmaya yönelik HİSER projeleri uygulanacaktır. Ayrıca diğer uygun AB ve uluslararası fonlara da başvuru yapılacak ve geçen projeler uygulanacaktır.

2.4 Program Süresi ve Zaman Planlaması

SOP'un uygulama süresi 36 ay olarak öngörülmüş olup Gantt şeması aşağıda yer almaktadır:

Tablo 3:Sürdürülebilir Turizm SOP Gantt Şeması

2026	2024				2025				2026				2027			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1. Araştırma, Analiz, Programlama																
1.1. Doğa ve kültür turizmi temasında deneyim odaklı ürünlerin, rotaların, destinasyonların araştırılması ve geliştirilmesi																
1.2. Hedef pazar analizinin yapılması																
1.3. Kurumsal kimlik, markalaşma ve tanıtım stratejilerinin oluşturulması																
1.4. Turizm master planlarının, planlara yönelik yatırım fizibiliteleri ve ön fizibilitelerin hazırlanması																
1.5. Turizm Merkezlerinin imar planlarının hazırlanması																
1.6. Doğu Karadeniz Turizm Master Planı'nın hazırlanması																
1.7. Turizm altyapılarının iyileştirilmesine yönelik alternatif finansman kaynaklarının çalışılması, model geliştirilmesi																
2. İş Birliği ve Koordinasyon Faaliyetleri																
2.1. Deneyim odaklı doğa ve kültür turizmi kapsamında ürün, festival, şenlik, rekreatif aktivite, organizasyon, rota ve destinasyon planlaması gerçekleştirecek ve bunları geliştirecek çalışma grupları oluşturulması																
2.2. Ulusal ve uluslararası kaynaklarının etkin kullanımına yönelik çalışma gruplarının oluşturulması																
2.3. Turizmde Ar-Ge, uzmanlaşma, dijitalleşme, veri temini alanlarında bölgesel hizmet modeli geliştirilmesi (Turizmde Mükemmeliyet Merkezi)																
2.4. Turizm yatırımlarının tanıtım ve pazarlama alanlarında iş birliği protokollerinin yapılması																
2.5. Kamu kurumları ve yerel yönetimlerle yeni destinasyon planlı yatırım alanları oluşturmaya yönelik iş birliği modelinin geliştirilmesi																
2.6. Özellikle turizm master planları, turizm fizibiliteleri alanlarında kamu ve özel sektör turizm yatırımlarının hayata geçirilmesi için iş birliği geliştirilmesi																
2.7. TGA ile İl ve bölge bazlı turizm tanıtım ve destinasyon içeriği oluşturmak üzere işbirliği modeli geliştirilmesi																
2.8. THY ve diğer ilgili kurum, kuruluşlarla fam trip, yurt dışı tanıtım, heyet ağırlama vb. alanlarda işbirliği modeli geliştirilmesi.																
2.9. Turizm istatistiklerinin derlenmesi amacıyla TÜİK ile işbirliği geliştirilmesi																
3. Kapasite Geliştirme Faaliyetleri																

2.3	Turizmde Ar-Ge, uzmanlaşma, dijitalleşme, veri temini alanlarında bölgesel hizmet modeli geliştirilmesi (Turizmde Mükemmeliyet Merkezi)
3.1	Sektörel uzmanlaşmaya yönelik eğitim/webinar/farkındalık toplantıları gerçekleştirilmesi
3.2	Katma değerli turizm alanında iyi uygulama örneklerinin incelenmesi
4.1	Kültür-Turizm Festivalleri ve Spor Organizasyonları düzenlenmesi
4.2	Fuarlar, Tanıtım Amaçlı Lansman (Roadshow) Organizasyonları
4.3	Fam-Trip ve Tanıtım Turu Etkinlikleri
4.4	Doğrudan yabancı yatırım çekmeye yönelik B2B, yatırım turu, yatırımcı zirvesi katılımı/düzenlenmesi
4.5	Dijital Tanıtım İçerikleri ve Basılı tanıtım materyallerinin Hazırlanması
5.1	Teknik Destek
5.2	Güdümlü Proje Desteği ve Mali Destek
6.1	Sağlık ve spor turizmi başta olmak üzere katma değerli turizm türlerine yönelik HİSER projeleri ve uluslararası fonlar

3. Mavi Ekonomi Sonuç Odaklı Programı

3.1 Amaç

TR90 Bölgesinde mavi ekonomi sektörlerinin rekabet gücünün geliştirilmesi

- Özel Amaç 1: Su ürünleri sektörünün rekabet gücünü arttırmak, değer zincirini geliştirmek ve sektör ekosistemini desteklemek
- Özel Amaç 2: Kıyı turizminin bölgede gelişimini desteklemek
- Özel Amaç 3: Mavi ekonomiye yönelik yatırım ve girişim ekosisteminin geliştirilmesi
- Özel Amaç 4: Deniz ekosistemini korumak ve sürdürülebilirliğine katkı sağlamak

3.2 Arka Plan ve Müdahale Gereçesi

Dünyanın son yarım yüzyılında yaşanan teknolojik ilerlemeler, ölçek ekonomileri, iktisadi büyüme, kentleşme ve küreselleşme ile artan dünya nüfusu refah artışıyla beraber çevresel ve iklimsel sorunları beraberinde getirmiştir. Çevresel ve iklimsel sorunların ülke ayırt etmeksizin küresel ölçekte gerçekleşmesi sebebiyle sürdürülebilir yeni çözüm ve alternatif politikalara yönelim başlamıştır. Bu kapsamda büyümenin sürdürülebilirliği öncelikle tüm dünya gündemine yerleşmiş ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile tüm insanlık için ortak hedefler ortaya konulmuştur. Küresel ölçekte sürdürülebilir kalkınma hedeflerine yönelik “Yeşil Ekonomi”, “Yeşil Büyüme”, “Düşük Karbonlu Ekonomi”, “Döngüsel Ekonomi”, “Mavi Ekonomi” ve “Mavi Büyüme” gibi kavram ve kalkınma bileşenleri ortaya çıkmıştır. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerindeki, “Hedef 14 Sudaki Yaşam” doğrudan sürdürülebilir mavi ekonominin geliştirilmesini işaret etmektedir.

Öte yandan dünya nüfusunun %40’ı kıyı alanlarda yaşamakta, 3 milyar insanın geçim kaynağını okyanus ve denizler oluşturmakta, dünya ticaretinin %80’i denizler üzerinden gerçekleşmektedir. Okyanuslar, denizler ve kıyı alanlar gıda güvenliğinin sağlanmasına ve fakirliğin ortadan kaldırılmasına katkı sağlamaktadır. Mavi ekonomi konsepti içerisinde ekonomik kazançlar, sürdürülebilir şekilde, çevresel riskler ve çevre dengesi gözetilerek elde edilmektedir. Avrupa Birliği 2022 Mavi Ekonomi Raporu’na göre, mavi ekonomi kıtada 4.5 milyon insan için istihdam, 667,2 milyon Avroluk iş hacmi ve 183,9 milyon Avroluk katma değer yaratmaktadır.

FAO Dünya Balıkçılık ve Su Ürünleri, 2022, raporuna göre 1961 – 2019 arasında su ürünü gıdalar yıllık ortalama %3 oranında artarken dünya ortalama nüfusu %1,6 oranında artmıştır. 1961-2019 yılları arasında kişi başı su ürünleri tüketimi 9 kilodan, 20,5 kiloya yükselmiştir. Kişi başı tüketim artışı, üretimdeki artan arz, değişen tüketici tercihleri, teknolojik ilerlemeler ve gelir artışına bağlı olarak gerçekleşmiştir.

Su ürünleri yetiştiriciliği sektörünün de içinde yer aldığı tarım sektörü, istihdam ve dış ticaret göstergeleri itibarıyla TR90 Bölgesi’nin sosyo-ekonomik yapısını belirleyen unsurlardan biridir. Bölge ihracatında bitkisel ve hayvansal üretimin aldığı pay %49, gıda ürünleri ve içecek imalatı sektörünün aldığı pay ise %28’dir. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksine (RCA) göre Bölge’de tarım sektörü ihracatta rekabetçi özellik taşıyan tek sektördür.

TÜİK Su Ürünleri İstatistikleri 2022 verisine göre Türkiye’de avlanan deniz ürünleri miktarının %38’i Doğu Karadeniz’den elde edilmektedir. Karadeniz’den elde edilen ekonomik değeri yüksek su ürünlerini hamsi, çaça, istavrit, palamut, mezgit, kalkan, barbun, lüfer ve deniz salyangozu oluşturmaktadır. Bölge’de deniz balıkçılığına dayalı olarak gelişmeye başlayan su ürünleri sektörü kültür balıkçılığı; işleme, değerlendirme, gibi alanlarda faaliyet göstererek daha da önemli bir sektör haline gelmiştir.

Türkiye’de toplam 24 milyon ha denizalanı ve 1,5 milyon ha iç su alanı vardır. TÜİK verilerine göre su ürünleri üretimi 2022 yılında bir önceki yıla göre %6,2 artarak 849 bin 808 ton olarak gerçekleşmiştir. Üretimin %30’unu avcılık yoluyla elde edilen deniz balıkları, %5,6’sını avcılık yoluyla elde edilen diğer deniz ürünleri, %3,9’unu avcılık yoluyla elde edilen iç su ürünleri ve %60,6’sını yetiştiricilik ürünleri oluşturmuştur. 2022 yılında avcılık yoluyla deniz ve iç sularda yakalanan su ürünleri 335 bin 3 ton olurken, deniz ve iç sularda yetiştiricilik üretimi ise 514 bin 805 ton olarak gerçekleşmiştir. Deniz ürünleri avcılığı bir önceki yıla göre %2,28, iç su ürünleri avcılığı ise %0,36 artmıştır. Yetiştiricilik yoluyla yapılan üretimin 2022 yılında 368 bin 742 tonu denizlerde, 146 bin 63 tonu iç sularda gerçekleşmiştir. Yetiştirilen en önemli balık türü iç sularda 145 bin 649 ton ile alabalık, denizlerde ise 156 bin 602 ton ile levrek ve 152 bin 469 ton ile çipura olmuştur.

Son 5 yılda(2018-2022) su ürünleri sektörü ihracat ve üretim artışı ile Bölge’de en hızlı büyüyen sektör olmuştur. Bölgede bu dönemde su ürünleri ihracatı 47 milyon dolardan 183 milyon dolara yükselmiş, su ürünleri yetiştiricilik miktarı ise % 115’lik artış ile 32.328 tona ulaşmıştır. Bu yetiştiricilik miktarının 10.746 tonu iç sularda, 21.582 tonu ise denizde gerçekleştirilmiştir. En çok yetiştirilen türler sırasıyla gökkuşuğu alabalığı, Salmo Sp. alabalığı ve levrektir. Bölgede en fazla yetiştiricilik Trabzon’da olup 2022 yılı Trabzon’un su ürünleri yetiştiricilik miktarı 13.256 ton olarak gerçekleşmiştir. Trabzon’u sırasıyla 7.057 tonla Artvin; 6.154 tonla Ordu; 3.073 tonla Rize; 2.658 tonla Gümüşhane ve 170 tonla Giresun illeri izlemektedir.

Kültür balıkçılığı, Bölge ekonomisine katkı sunmanın yanı sıra, avcılığın yapılamadığı zaman dilimlerinde piyasaya balık arzı sürdürülebilirliğini sağlamakta, doğal stoklar üzerindeki baskıyı ise hafifletmektedir. Yetiştiricilik tesisleri özellikle yem ve balık işleme tesislerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Bölge’de su ürünleri tüketimi Türkiye ortalamasının üzerinde olmasına rağmen dünya ortalamasının altındadır. Tüketimin az olması ve taze tüketim tercihi nedeniyle su ürünleri yetiştiriciliği ağırlıklı olarak ihracata dayalıdır. Bölgenin ihracat pazarları ağırlıklı olarak Rusya, Vietnam, Peru gibi birkaç ülkeye bağımlıdır. İç tüketimin ve ihracat pazarlarının sınırlı olması sektör için bir kırılma noktası oluşturmakta, ihracatta alıcı ülkeleri fiyat belirlemede üstün kılmaktadır. Bölgedeki depolama kapasitesinin düşük olması, katma değerli ürün üretimi ve ihracatının sınırlı olması bu kırılma noktasını artırmaktadır.

Sektörde nitelikli işgücü, yenilikçilik, kurumsallık, ihracatın pazar ve ürün yönünden çeşitlendirilmesi, katma değerli işleme ürünleri imalatı, balık hastalıklarını önleyici faaliyetlerin yaygınlaştırılması, kalite standartlarının iyileştirilmesi, temiz enerjiye geçiş ve su ekosisteminin korunması, AB Yeşil Mutabakatı’na uyum, verimlilik geliştirilmesi gereken başlıca konulardır. Bölge için büyük öneme sahip olan bu konulara 2024-2028 yıllarını kapsayan On İkinci Kalkınma Planı’nda da yer verilmiş olup planda; su ürünleri sektöründe sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla denetimlerin etkinleştirileceği, denizel ekosistemlerin iyileştirilmesi ve sürdürülebilir kullanımı ile biyolojik çeşitliliğin korunacağı, yeni yatırımlar ile üretim ve ihracatın artırılacağı vurgulanmaktadır. Ayrıca planda, yasadışı avcılığın önlenmesi ile istilacı ve yabancı türlerin yayılımının önlenmesine yönelik kontrol, denetim ve izleme faaliyetlerinin etkin şekilde yürütülmesine ilişkin de politika ve tedbirlere yer verilmiştir.

TR90 ekonomisi içerisinde son 10 yılda gerçekleştirilen atılım ile başat sektörlerden birisi haline gelen turizm sektörü içerisinde ise mavi ekonominin önemli bileşenlerinden olan kıyı turizmi, yatçılık, rekreasyonel balıkçılık turizmi, kruvaziyer turizmi gibi alanlar bölgenin öne çıkan doğa turizminin hızlı gelişimine paralel bir gelişim gösterememiştir. Bölgenin 455 km.lik kıyı şeridinde sahip olması sebebiyle Bölge, kıyı turizminin gelişimi için önemli bir potansiyel barındırmaktadır. Kıyı turizminde Bölge’de mavi bayraklı plaj sayısının yetersizliği (Sadece Ordu ilinde 2 adet bulunmaktadır), yeni ve mevcut destinasyonların nicelik ve nitelik yönünden yetersiz sayıda olması sektördeki önemli sorunlardandır. Bölgedeki su sporları kulüplerinin kurumsal ve altyapı kapasitelerinin geliştirilmesi, Bölgenin kıyı turizmi potansiyeli ve kıyı turizmini destekleyecek faaliyetlerin çeşitlendirilmesinde önemli rol oynayacaktır.

Hâlihazırda deniz dolgusu devam etmekte olan, 2024 yılı sonu itibariyle de faaliyete geçmesi planlanan 3.000.000 ton genel kargo, 8.000.000 ton dökme yük,100.000 TEU Konteyner,100.000 Araç Ro-Ro kapasitelerine sahip olacak Doğu Karadeniz Lojistik Merkezi bölge ve bölge hinterlandının imalat sanayi ve ticaretine önemli katkı sağlayacaktır.

Gemi inşa sektöründe ise Trabzon ve Ordu’da toplam 10 firma faaliyet göstermektedir. Sektörde yeni ürünler geliştirilememesi, nitelikli iş gücü eksikliği, sektör paydaşlarında iş birliğinin etkin olamaması, yüksek ihracat potansiyeli barındırılmasına rağmen ihracatın çok düşük seviyelerde kalması, yeni teknolojilere uyum sağlanamaması öne çıkan sorunlardır. Bölgede kruvaziyer turizmini de geliştirmek amacıyla sadece yolcu gemilerine hizmet verecek limanlara ihtiyaç bulunmaktadır.

TR90 Bölgesinde Rize, Hopa, Trabzon, Giresun, Ünye ve Fatsa limanları olmak üzere 6 liman bulunmaktadır. Bu limanlardan elleçleme, depolama kapasitesi ve coğrafi büyüklük açısından en büyüğü Trabzon limanıdır. Bölge limanlarında intermodal taşımacılık gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte; TR90 Bölgesi’nde bulunan limanlar incelendiğinde kapasitesi en geniş olanın yıllık 10 milyon ton yükleme ve boşaltma kapasitesine sahip Trabzon Limanı olduğu görülmektedir. 2021 yılı itibarıyla Trabzon Limanında 350.000 TEU (Twenty-foot equivalent unit – 20 feetlik konteyner ünitesi) konteyner elleçlenmiş, 300.000 TEU konteyner depolanmıştır. Buna ek olarak Trabzon Limanı’nın yıllık gemi kabulü 2.500 adettir.

Bölgedeki limanların gelişimini destekleyen ve konumunu güçlendiren TRACECA gibi uluslararası yol ağları mevcut olmakla birlikte, Bölge limanları bu ulaştırma ağlarından yeterince faydalanamamaktadır. Merkezi Avrupa limanlarından gelen yükler, Ukrayna ve Romanya limanlarına geçip oradan Gürcistan ya da Rusya limanlarına ulaşmaktadır. Bölge limanlarının bu koridorlardan yeterince yararlanamamasının birçok sebebi vardır. Bunlardan bir tanesi mevcut Bölge ticaretindeki mal akışının yetersizliği, bir diğeri ise Bölge limanlarının birçoğunun ulaşım ağları altyapısının yeterince gelişmemiş olmasıdır. Ulaşım ağlarının altyapısının geliştirilmesi, entegre hale getirilmesi ve karbon emisyonunu azaltıcı faaliyetlerin artırılması amacıyla yerel ve ulusal çalışmalar devam etmektedir.

TR90 Bölgesi’ndeki limanların çevresel sürdürülebilirliğini sağlamak üzere, limanların faaliyetlerini Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı’na uyumlaştırmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda, 2053 Ulaştırma ve Lojistik Ana Planı’nda belirtildiği üzere iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin bertaraf edilmesi amacıyla karbon emisyonunun azaltılması, yeşil liman uygulaması için teşviklerin sağlanması ve çevreye zararlı makine ve ekipmanların kullanımının kısıtlanması önem arz etmektedir. Bu bağlamda Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı’nın hedefleri bulunmaktadır. Bu hedef ve tedbirlere ek olarak limanların kapasitelerini ve kullanım oranlarını artırabilmek adına diğer ulaşım modlarıyla entegrasyonlarının dolayısıyla kombine taşımacılığın (kara, deniz, demir, havayolu) artırılması, dijital ve yeni teknolojilerin yaygınlaştırılması ve limanlarda altyapı iyileştirmelerinin yapılması gerekmektedir. Ulaşım Ana Planı’nda TR90 Bölgesi için

belirtilen karayolu, denizyolu, demiryolu ve havayolu iyileştirmeleri sonrası bu entegrasyona katkı sağlanacaktır.

BGUS taslak çalışmasına göre Trabzon ilinde mavi büyüme potansiyelinin değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır. Trabzon’da su ürünleri yetiştiriciliği ve gemi inşa sektörü uygulamaları hayata geçirilecektir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü’nce 2024 yılı teması olarak belirlenen “Kadın Girişimciliği/Kadın İstihdamı” konusu çerçevesinde Mavi Ekonomi alanında kadın girişimciliği ve kadın istihdamının artırılmasına yönelik analiz, raporlama, programlama ve destekler üzerinde çalışılacaktır. Bu kapsamda, teknik destek, SOGEP, CMDP ve diğer mali destek programları altında kadın girişimciliği ve istihdamının desteklenmesini amaçlayan projelere öncelik verilecektir. Alternatif finansman kaynakları hakkında gerçekleştirilecek bilinçlendirme etkinliklerinde kadın girişimciler ön planda tutulacaktır. Horizon ve Interreg-NEXT gibi uluslararası programlar için bu konuda projeler geliştirilecektir.

Mavi Ekonomi SOP’unda TR90 Bölgesinde mavi ekonomi bileşenlerinden hızlı büyüme alanı olarak belirlenen su ürünleri sektöründe katma değer, pazar çeşitliliği ve verimliliğin artırılması, kıyı turizmi gelişiminin desteklenmesi, mavi enerji, ulaşım, gemi inşa sektörlerinde ise daha çok araştırma, analiz ve planlama çalışmalarının yapılması kurgulanmıştır.

Bu kapsamda, 2024-2028 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı’nın “Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması” stratejik önceliği altında aşağıda sıralanan hedeflere odaklanılacaktır.

- Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir.
- Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır.
- Hedef 1.3: İşletmelerin Değişen Koşullara Uyum Kabiliyetleri Geliştirilecek ve Kırılganlıkları Azaltılacaktır.
- Hedef 1.4: İş Birliği Kültürü Geliştirilecektir.
- Hedef 1.6: Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır.

3.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 5: Mavi Ekonomi SOP Temel Performans Göstergeleri

Gösterge	Birim	Mevcut	Hedef	Doğrulama Kaynağı	İlgili Özel Amaç
Su Ürünleri İhracat Yapılan Ülke Sayısı	Adet	27	30	DKİB ve KİB istatistikleri	1,3
Su ürünleri yıllık ihracat değeri	USD	183.836.168	220.000.000	DKİB ve KİB istatistikleri	1,3
Mavi bayraklı plaj sayısı	Şirket	2	4	Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri	2,3,4
Yeni kıyı turizmi destinasyon sayısı	Adet	0	3	Master planlar, il tanıtım katalog ve broşürleri	2,3,4

Tablo 6: SOP Çıktı Performans Göstergeleri

Bileşen Kodu	Bileşen Adı	Çıktı Göstergesi	Birim	Hedef	2024 Hedef	Tamamlanma Dönemi	Katkı Sağlanacak Sonuç Göstergesi
1.1	Hedef pazar analizi yapılması	Su ürünleri sektörü hedef pazar analizi rapor sayısı	Adet	1	1	2024/4	1,3
1.2	Su ürünleri sektörünün rekabet gücünü artırmaya yönelik analiz çalışmaları yapılması	Su ürünleri sektörünün rekabetini geliştirici fizibilite raporları sayısı	Adet	5	1	2026/4	1,3
1.3	Kıyı turizmde yeni destinasyonlar oluşturulması ve mevcutların geliştirilmesi için planlama çalışmaları yapılması	Kıyı turizmde lokasyon bazlı turizm master planları ve yatırım fizibiliteleri sayısı	Adet	3	1	2026/4	2,3
1.4	Gemi inşa sektörünün yatırım ortamının iyileştirilmesi amacıyla analiz çalışması yapılması	Gemi İnşa ihtisas OSB Fizibilite Raporu sayısı	Adet	1	-	2025/4	3
1.5	Bölge'nin üretim ve ticaret hacmine önemli katkı sağlayarak bölgenin bu alanlardaki rekabet gücünü artıracak lojistik sektörü yatırımları için analiz çalışmaları yapılması	Doğu Karadeniz Lojistik Merkezi'nin Sosyal ve Ekonomik Etki Projeksiyonu Analiz Raporu, TR90 Bölgesi Limanlarının Mevcut Durumu ve Gelişme Analizi Raporu, TR90 Bölgesi Limanları Akıllı Entegrasyonu Ve Dijitalleşme Analiz Raporu (Akıllı ve Eko Liman Uygulamaları) sayıları	Adet	3	1	2026/4	3
1.6	Mavi ekonomi alanlarında beşeri kaynak kapasitesinin geliştirilmesine yönelik analiz çalışması yapılması	Mavi Meslekler Analiz Raporu sayısı	Adet	1	-	2025/4	1,2,3
1.7	Balıkçılık, tersanecilik ve turizm faaliyetlerinden kaynaklanan kıyı ve deniz kirliliğinin tespiti ve atık yönetimine yönelik analiz çalışması yapılması	Doğu Karadeniz Kıyıları Atık Analizi Raporu	Adet	1	1	2024/4	1,2,3,4
1.8	Mavi Ekonomi'nin rekabet gücünü artırmak için özel sektör tarafından yapılabilecek yenilikçi, katma değerli yatırım ve girişimlere yönelik analiz çalışması yapılması	Mavi Ekonomi Yatırım Fırsatları Analiz Raporu	Adet	1	1	2024/4	3
2.1	Bölge bazında mavi ekonomi çalışma grubu oluşturulması	Oluşturulan mavi ekonomi çalışma grubu sayısı	Adet	4	4	2024/4	1,2,3
2.2	TR90 Bölgesi Su Ürünleri Kümesi oluşturulması	Oluşturulan TR90 Bölgesi Su	Adet	1	1	2024/4	1,3

		Ürünleri Kümesi sayısı					
2.3	Karadeniz Havzasında su ürünleri sektörünün gelişimi için Karadeniz Ajansları arasında iş birliğinin geliştirilmesi	Karadeniz Havzasında su ürünleri sektörünün gelişimi için Karadeniz Ajansları toplantı sayısı	Adet	3	1	2026/4	1,3
2.4	Mavi ekonomi alanlarında uluslararası iş birliklerinin kurulması(JICA, CİNEA, FAO vb.)	Mavi ekonomi alanlarında uluslararası kuruluşlarla imzalanan protokol sayısı (JICA, CİNEA, FAO vb.)	Adet	1	-	2025/4	1,2,3
2.5	İZKA ile iş birliğinin geliştirilmesi	Gerçekleştirilen toplantı ve iş inceleme ziyareti sayısı	Adet	4	2	2026/4	1,2,3,4
3.1	Su ürünleri ve kıyı turizmi başta olmak üzere mavi ekonomi sektörlerinin yurt içi ve yurt dışı iyi uygulama örneklerinin incelenmesi	Su ürünleri ve kıyı turizmi başta olmak üzere mavi ekonomi sektörlerinde yurt içi ve yurt dışı iyi uygulama ziyaretleri sayısı	Adet	6	2	2026/4	1,2,3
3.2	Mavi ekonomi alanında Bölge'de ulusal organizasyonlar düzenlenmesi	Mavi ekonomi alanında Bölge'de düzenlenen ulusal organizasyon sayısı (mavi ekonomi gündemi)	Adet	3	-	2026/4	1,2,3
3.3	Mavi ekonomi alanında uluslararası zirveler düzenlenmesi	Mavi ekonomi alanında uluslararası zirve sayısı	Adet	1	-	2026/4	1,2,3
3.4	Su ürünleri, kıyı turizmi, gemi inşa sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin alternatif finans kaynaklarına erişimi için farkındalık artırma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi	Su ürünleri, kıyı turizmi, gemi inşa sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'lere alternatif finans kaynaklarına erişimi konusunda bilgilendirme toplantıları	Adet	3	1	2026/4	1,2,3
3.5	Mavi ekonomi alanında bölgedeki aktörlere ve ulusal paydaşlara yönelik farkındalık artırma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi	Mavi ekonomi alanında bölgedeki aktörlere ve ulusal paydaşlara yönelik farkındalık artırmaya yönelik gerçekleştirilen çalıştaylar	Adet	6	2	2026/4	1,2,3
4.1	Hedef pazarlara yönelik bölge ihracatının artırılması ve doğrudan yabancı sermaye yatırımların bölgeye çekilmesi amaçlı yurt dışı su	Katılım sağlanan yurt dışı su ürünleri sektörü	Adet	3	-	2026/4	1,3

	ürünleri sektörü tanıtım etkinlikleri ile yurt içi ve yurt dışı B2B'lere katılım sağlanması	fiyat ile yurt içi ve yurt dışı B2B sayısı					
4.2	Kıyı turizmi alanında ulusal ve uluslararası yatırım tanıtım organizasyonları düzenlenmesi	Kıyı turizmi alanında ulusal ve uluslararası yatırım tanıtım organizasyonu sayısı	Adet	3	-	2026/4	2,3
4.3	Mavi ekonomi alanında dijital tanıtım materyallerinin oluşturulması	Mavi ekonomi alanında hazırlanan dijital tanıtım materyali sayısı	Adet	4	4	2024/4	1,3
5.1	Teknik Destek Programı	Geliştirilen Teknik Destek Program Sayısı	Adet	3	1	2026/4	1,2,3
5.2	Güdümlü Proje Desteği ve Mali Destek Programı	Geliştirilen MDP ve Güdümlü Proje sayısı	Adet	3	-	2026/4	1,2,3
6.1	AB EMFAF (Avrupa Denizcilik, Balıkçılık ve Yetiştiricilik Fonu) 4BIZ Projesi	AB EMFAF 4BIZ Projesi	Adet	1	1	2024/3	1,3

3.4 Proje ve Faaliyetler

3.4.1 Araştırma, Analiz ve Programlama

Su Ürünleri Sektörü Hedef Pazar Analizi

Bölge ihracatının yaklaşık %82'si sadece Rusya ve Vietnam'a yapılmakta olup bu ülkelere yapılan kg başına ihracat değerleri de çok düşüktür. Dış pazarda 2 ülkeye olan bağımlılığı azaltmak üzere, kg başına ihracatın çok daha yüksek olduğu Uzak Doğu, Avrupa, Kuzey Amerika ve Orta Doğu ülkelerine yönelik ülke, ürün ve müşteri bazlı Hedef Pazar Analizi yapılacaktır. Su Ürünleri Sektörü Hedef Pazar Analizi Bölge paydaşları ile paylaşılıp, değerlendirme ve görüşler doğrultusunda revize edilecektir. Bu analizler aracılığıyla Bölge'nin su ürünleri ihracat artışına doğrudan katkı sağlanmaya çalışılacaktır.

Su ürünleri Sektörünün Rekabet Gücünü Artırmaya Yönelik Fizibiliteler

Su ürünlerinde yetiştiricilik ve işleme alanlarında yüksek ihracat potansiyeline sahip katma değerli, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerin imalatı yatırımlarına yönelik fizibiliteler hazırlanacaktır. Üniversitelerin su ürünleri fakülteleri ile SUMAE tarafından hazırlanmış balık atıklarından gıda sektörü başta olmak üzere çeşitli sektörlerle girdi sağlayacak katma değerli ürünlerin imalatına yönelik AR-GE projelerinin ticarileşmesi amacıyla fizibiliteler hazırlanacaktır. Sektörün gelişiminin önünde önemli bir sorun teşkil edebilecek balık hastalıklarının önlenmesi, teşhis ve tedavisi için bir merkez kurulması kapsamında fizibilite hazırlanacaktır. Sektörde işleme yatırımları için mevcut karma OSB'lerde ve diğer kamu sanayi alanlarında yatırım yeri tahsisi sorunları bulunmaktadır. Sektörde faaliyet gösteren işletmelerin komple yeni yatırımları için yatırım yeri sorununun bir an önce çözülmesi kapsamında ihtisas OSB kurulması gerekmektedir. Su ürünlerinde ihtisas OSB kurulmasına yönelik de bir fizibilite hazırlanacaktır.

Kıyı Turizminde Lokasyon Bazlı Turizm Master Planları ve Fizibilite Raporları

Bölge'de sadece 2 adet olan mavi bayraklı plaj sayısının artırılması, mevcut destinasyonların geliştirilmesi, yeni destinasyonların geliştirilmesi, kıyı turizminde yat turizmi, rekreasyonel balıkçılık turizmi, su sporları ve su altı dalış turizmi, kültür balıkçılığı turizmi vb. bileşenlerin bölgede geliştirilmesi amacıyla lokasyon bazlı turizm master planları ve fizibiliteler hazırlanacaktır.

Doğu Karadeniz Lojistik Merkezi'nin Sosyal ve Ekonomik Etki Projeksiyonu Analiz Raporu

Çin'in Bir Yol Bir Kuşak projesi kapsamında Çin'den Avrupa ülkelerine dış ticaret rotasındaki en kısa yol olan orta kuşak yolu üzerinde bulunan deniz dolgu inşası devam etmekte olan Lojistik Merkez faaliyet geçmesiyle Bölge'de transit dış ticarete merkez(hub) olabilecek bir potansiyele sahip olacaktır. Lojistik merkezi, hinterlandında bulunan Doğu Anadolu Bölgesi'nin hem iç hem dış ticaretinde de önemli bir aktarma merkezi olacaktır. İnşası devam eden lojistik merkezin faaliyet geçmesiyle birlikte merkezin bölge ve ülke ekonomisine, ticaretine ve istihdamına katkılarına yönelik bir etki analizi çalışması yapılacaktır.

Doğu Karadeniz Kıyıları Atık Analiz Raporu

DOKA koordinasyonunda Doğu Karadeniz Kıyılarına Yönelik Atık Analiz Raporu hazırlanması amacıyla Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri, belediyeler, DSİ, üniversiteler, araştırma enstitüleri, yetiştirici ve ihracatçı birlikleri tarafından kirletici unsurlar tespit edilecek, araştırma enstitüleri ve üniversitelerce biyolojik olarak deniz ekosistemini temizleyecek doğal enstrümanlar araştırılacaktır. Denizlerde oluşan kirliliğin sebebi olabilecek kara kökenli oluşan ve denize taşınan çöpler, balıkçı barınakları, açık deniz kafes balıkçılığı, kıyı turizmi, liman ve tersanecilik faaliyetleri vb. kaynaklı kirlilik unsurlarının tespiti ve potansiyel çözüm önerilerinin oluşturulması desteklenecektir. Bu kapsamda yerel yönetimlerce biyolojik arıtma tesislerinin planlanması ve hayata geçirilmesine yönelik analiz çalışmalarına rapor kapsamında yer verilecektir.

Mavi Ekonomi Yatırım Fırsatları Analiz Raporu

Mavi Ekonomi potansiyeli olan ilçelere yönelik Bölgemizde Mavi Ekonomi sektörlerinin rekabet gücünü artırmak amacıyla su ürünleri, kıyı turizmi, gemi inşa, deniz ulaştırma, mavi enerji alanlarında yenilikçi, yüksek katma değerli yatırım ve girişimlerin hayata geçirilmesi amacıyla yerel ve ulusal paydaşlarla iş birliği içinde analiz çalışmaları yapılacaktır.

3.4.2 İşbirliği ve Koordinasyon

Bölge Bazında Mavi Ekonomi Çalışma Grubu Oluşturulması

Mavi ekonomi alanında SOP faaliyetlerinin iş birliği içinde uygulanması ve bu alandaki sektörlerin geliştirilmesi için su ürünleri, kıyı turizmi, deniz ulaştırma ve gemi inşa sektörlerinde ayrı ayrı bölgesel çalışma grupları oluşturulacaktır.

TR90 Su Ürünleri Kümesi Oluşturulması

DKİB tarafından uygulanmakta olan URGE projesi kapsamında kurulmuş olan Rize ve Trabzon illeri su ürünleri kümesi tüm TR90 bölgesini ve hinterlandında yer alan Sinop ve Samsun illerini de kapsayacak şekilde DKİB ile işbirliği ile genişletilecektir.

Karadeniz Havzasında Su Ürünleri Sektörünün Gelişimi İçin Karadeniz Ajansları Arasında İş Birliğinin Geliştirilmesi

MARKA, TRAKYAKA, OKA, KUZKA, BAKKA ve DOKA'nın yer aldığı Karadeniz Kalkınma Ajanslarının Su Ürünleri Çalışma Grubu ile Ajanslar kendi bölgelerinde su ürünleri sektöründeki gelişmeler hakkında bilgi transferleri yapacak ve bölgelerinde su ürünleri sektörlerimin gelişimi adına ortak projeler, faaliyetler ve programlar yürütebileceklerdir.

Mavi Ekonomi Alanında Uluslararası İş Birlikleri Oluşturulması

Mavi ekonomi alanında Bölge'deki sektör temsilcilerinin uluslararası kurumların bilgi ve tecrübelerden faydalanmak adına JICA, CİNEA ve FAO gibi uluslararası kurumlarla iş birlikleri kurulması planlanmaktadır. Su ürünleri sektöründe ileri ürün teknolojileri ve yenilikçi yöntemlerle yeni su ürünlerinin yetiştirilmesi, işlenmesi ve muhafazası alanlarında bilgi transferi sağlanması, satın alma, markalaşma ve pazarlama konularında Bölge'deki su ürünleri firmalarının ve kurumlarının Norveçli kuruluşlar başta olmak üzere uluslararası

kuruluşlarla iş birlikleri kurmasına destek olunacaktır. Özellikle Karadeniz Havzası ülkeleriyle bölge paydaşları arasında kıyı turizmi ekosisteminin geliştirilmesi amacıyla uluslararası iş birlikleri kurulacaktır.

İZKA ile İş Birliğinin Geliştirilmesi

İZKA ile deniz ulaştırma sektöründe limanların kurumsal ve beşeri kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik araştırma, analiz, programlama, projelendirme, farkındalık oluşturma konuları kapsamında iş birliği geliştirilecektir. Mavi ekonominin farklı alanlarında deneyim ve bilgi paylaşımları yapılacaktır.

3.4.3 Kapasite Geliştirme

Su ürünleri ve kıyı turizmi başta olmak üzere mavi ekonomi sektörlerinin yurt içi ve yurt dışı iyi uygulama örneklerinin incelenmesi

Su ürünleri yetiştiricilik ve işleme alanlarında bölgeye sektörde know how sağlamak üzere yurt içi ve dünyada sektörün öncüsü olan Norveç başta olmak üzere yurt dışı iyi uygulama örnekleri incelenecektir.

Gemi inşa sektörü firmalarımızın EMFAF 4 BIZ projesi faaliyetleri kapsamında Romanya Gemi İnşa Birliği Anconav Bşk. ve üyeleri ile Romanya gemi inşa alanındaki başarılı yatırım örneklerinin yerinde incelemeleri için iş ziyareti organize edilecektir.

Kıyı turizminde başarılı olmuş mavi bayraklı tesislerin işletim modellerinin incelenmesi kapsamında yurt içi ve Karadeniz Havzasında yer alan ülkeler başta olmak üzere yurt dışı iyi uygulama örneklerine ziyaretler yapılacaktır. Bu kapsamda, EMFAF 4BIZ projesi kapsamında 2024 yılı Mayıs ayında projenin kapanış toplantısı olarak planlanan Varna Regional Business Forum aracılığıyla Varna'daki mavi bayrak almış başarılı kıyı turizmi uygulamaları proje ortağı Marine Cluster Bulgaria rehberliğinde incelenecektir.

Su ürünleri, kıyı turizmi, gemi inşa sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin yatırımları kapsamında alternatif finans kaynaklarına erişimi için farkındalık artırma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi

Su ürünleri, kıyı turizmi, gemi inşa sektörlerinde faaliyet gösteren özel sektörün yatırımları için yurt içi ve yurt dışı alternatif finans kaynaklarına erişimleri noktasında farkındalıklarının artırılması ve bu kaynaklardan faydalanmaları için YDO'lar tarafından eğitim ve bilgilendirme toplantıları düzenlenecektir. Alternatif finansman kaynakları hakkında gerçekleştirilecek bilinçlendirme etkinlikleri çerçevesinde kadın girişimciler önceliklendirilecektir.

Mavi ekonomi alanında Bölge'deki aktörlere ve ulusal paydaşlara yönelik farkındalık artırma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi

Yılda 2 kez olmak üzere Bölge'deki mavi ekonomi paydaşlarıyla Bölge'nin mavi ekonomi farkındalığını artırmaya yönelik çalıştaylar düzenlenecektir.

EMFAF 4BIZ projesi kapsamında SUMAE, RTE ve Dokuz Eylül Üniversitesi ile yapılan iş birliği çerçevesinde 2024 yılının ilk çeyreğinde Trabzon ilinde faaliyet gösteren su ürünleri yetiştiricilik ve işleme firmalarına inovasyon, ARGE, verimlilik, sürdürülebilir çevre, temiz enerji, deniz ekosisteminin korunması, ürün çeşitlendirme, balık hastalıkları teşhis ve tedavi yöntemleri, balık atıklarının değerlendirilmesi, kalite güvence sistemleri ve yetiştiricilik teknikleri konu başlıklarında 8 gün SUMAE'de yüz yüze, 1 gün de çevrim içi olmak üzere toplam 9 gün ve 27 saatlik eğitimler verilecektir.

3.4.4 Tanıtım ve Yatırım Destek

Hedef pazarlara yönelik bölge ihracatının artırılması ve doğrudan yabancı sermaye yatırımların bölgeye çekilmesi amaçlı yurt dışı su ürünleri sektörü tanıtım etkinlikleri ile yurt içi ve yurt dışı B2B'lere katılım sağlanması

EMFAF 4BIZ projesi kapsamında 29 Şubat 2024 tarihinde Romanya Köstence’de gerçekleştirilecek Karadeniz ülkeleri arasında yatırım ve dış ticaret bağlantılarının güçlendirilmesi konulu Constanta Regional Brokerage Event (Bölgesel İş Birliği Organizasyonu) hakkında su ürünleri ile gemi inşa sektör paydaşları başta olmak üzere mavi ekonomi paydaşlarımız bilgilendirilerek B2B içeren organizasyona yüz yüze veya çevrimiçi olarak katılım sağlanmaları desteklenecektir. Böylece Bölge firmalarımızın proje ortağı diğer 5 Karadeniz ülkesinde aynı sektörlerde faaliyet gösteren firmalarla dış ticaret ve yatırım konularında iş birlikleri kurmalarına destek olunacaktır. Ayrıca organizasyona bilgi ve deneyimlerini paylaşmak üzere SUMAE, RTEÜ, KTÜ, OKA ve BAKKA temsilcileri de davet edilecektir.

Gemi inşa sektörü firmalarımızın EMFAF 4 BIZ projesi faaliyetleri kapsamında Romanya Gemi İnşa Birliği Anconav Bşk. ve üyeleri ile dış ticaret ve yatırım amaçlı Romanya/Köstence’de gerçekleştirilecek B2B toplantısına katılmaları proje ortağımız BSUN ile birlikte organize edilecektir.

EMFAF 4BIZ projesi kapsamında 2024 yılı Mayıs ayında projenin kapanış toplantısı olarak planlanan ve proje ortağı Marine Cluster Bulgaria’ya tarafından organize edilen Varna Regional Business Forum’da su ürünleri ve gemi inşa firmalarımızın dış ticaret ve yatırım amaçlı gerçekleştirilecek B2B’ye çevrimiçi ya da yüz yüze katılmaları desteklenecektir.

Mavi ekonomi alanında dijital tanıtım materyallerinin oluşturulması

Mavi ekonomi sektörlerinin üretim, hizmet, pazarlama, dış ticaret konularında etkin tanıtımı için dijital tanıtım materyalleri oluşturulacaktır.

3.4.5 Ajans Destekleri

Mavi ekonomi sektörleri alanında teknik destek programlarının geliştirilmesi

Su ürünleri, kıyı turizmi ve gemi inşa sektörleri başta olmak üzere mavi ekonomi alanında faaliyet gösteren firmaların ve kurumların rekabet güçlerini artırmak amacıyla kurumsallık, Arge, yenilikçilik, kaynak verimliliği, ihracat, dijitalleşme, beşeri sermayenin geliştirilmesi, yeşil dönüşüm, markalaşma, finansman kaynaklarına erişim vb. konularda sektör temsilcilerine teknik destekler sağlanacaktır. Mavi Ekonomi alanında kadın girişimciliği ve istihdamının artırılmasını amaçlayan teknik destek projelerine öncelik verilecektir.

3.4.6 AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

AB EMFAF 4BIZ Projesi

DOKA’nın ortaklarından biri olduğu EMFAF (Avrupa Denizcilik, Balıkçılık ve Yetiştiricilik Fonu) tarafından fonlanan Türkiye de dâhil olmak üzere 6 Karadeniz Havzası ülkesinden (Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Ukrayna, Gürcistan ve Türkiye) 9 kurum ortaklı “Balıkçılık ve Su Ürünleri, Kıyı ve Deniz Turizmi ve Deniz Taşımacılığı alanında bir işbirliği yapısı oluşturarak Karadeniz Havzasında Mavi Ekonominin Güçlendirilmesi” projesi (4BIZ projesi) kapsamında ülkemizin ve bölgemizin deniz ulaştırma, su ürünleri, balıkçılık, kıyı turizmi mavi ekonomi sektörlerindeki potansiyeli ve bölgemiz firmalarının başarı hikâyelerini içeren ülke raporu hazırlanmıştır. Proje kapsamında su ürünleri sektöründen 5 firmaya 2023 yılı son çeyreği ve 2024 yılı ilk yarısında yenilikçilik, dijitalleşme, yatırım ve girişimcilik konularında eğitim ve danışmanlık faaliyetleri verilecektir.

Başvurulan AB programları çağrıları ve önümüzdeki dönem AB programları çağrıları kapsamında

- Balık hastalıkları önleme, tanı ve tedavi merkezi (Interreg NEXT Karadeniz Havzasında Sınır Ötesi İş Birliği Programı’na RTE Üniversitesi ortaklığında sunulmuştur.)
- İleri teknoloji su ürünleri ortak işleme, şoklama ve muhafaza merkezi
- Sektörde dışa bağımlılığı azaltacak olan bölgede firmalara sağlam nitelikli güvenilir hammadde tedariki sağlayacak alabalık yumurtası ve yavrusu üretim merkezi projelerinin hazırlanması ve projelerin onaylanması durumunda uygulanması planlanmaktadır. Ek

olarak, amaçları arasında kadın girişimciliği ve istihdamının desteklenmesini içeren AB projeleri de geliştirilecektir.

3.4. Program Süresi ve Zaman Planlaması

SOP'un uygulama süresi 48 ay öngörülmüş olup gantt şeması aşağıda yer almaktadır:

Tablo 7: Mavi Ekonomi SOP Gantt Şeması

Bileşen/Eşik	2024				2025				2026				2027			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1. Araştırma, Analiz ve Raporlama																
1.1. Su Ürünleri Sektörü Hedef Pazar Analizi yapılması																
1.2. Su ürünleri sektörünün rekabet gücünü artırmaya yönelik analiz çalışmaları yapılması																
1.3. Kıyı turizmde yeni destinasyonlar oluşturulması ve mevcutların geliştirilmesi için planlama çalışmaları yapılması																
1.4. Gemi inşa sektörünün yatırım ortamının iyileştirilmesi amacıyla analiz çalışması yapılması																
1.5. Bölge'nin üretim ve ticaret hacmine önemli katkı sağlayarak bölgenin bu alanlardaki rekabet gücünü artıracak lojistik sektörü yatırımları için analiz çalışmaları yapılması																
1.6. Mavi ekonomi alanlarında beşeri kaynak kapasitesinin geliştirilmesine yönelik analiz çalışması yapılması																
1.7. Doğu Karadeniz Kıyıları Atık Analizi Raporu hazırlanması																
1.8. Mavi Ekonomi Yatırım Fırsatları Analiz Raporu hazırlanması																
2. İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri																
2.1. Bölge bazında mavi ekonomi çalışma grubu oluşturulması																
2.2. TR90 Bölgesi Su Ürünleri Kümesi oluşturulması																
2.3. Karadeniz Havzasında Su Ürünleri Sektörünün Gelişimi İçin Karadeniz Ajansları arasında iş birliğinin geliştirilmesi																
2.4. Mavi ekonomi alanlarında uluslararası iş birliklerinin kurulması(JICA, CİNEA, FAO vb.)																
2.5. İZKA ile İş Birliğinin Geliştirilmesi																
3. Kapasite Geliştirme Faaliyetleri																
3.1. Su ürünleri ve kıyı turizmi başta olmak üzere mavi ekonomi sektörlerinin yurt içi ve yurt dışı iyi uygulama örneklerinin incelenmesi																
3.2. Mavi ekonomi alanında Bölge'de ulusal organizasyonlar düzenlenmesi																
3.3. Mavi ekonomi alanında uluslararası zirveler düzenlenmesi																
3.4. Su ürünleri, kıyı turizmi, gemi inşa sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin alternatif finans kaynaklarına erişimi için farkındalık artırma faaliyetleri uygulanması																
3.5. Mavi ekonomi alanında bölgedeki aktörlere ve ulusal paydaşlara yönelik farkındalığı artırma faaliyetleri uygulanması																
4. Tanıtım ve Yatırım Destek Faaliyetleri																
4.1. Hedef pazarlara yönelik bölge ihracatının artırılması ve doğrudan yabancı sermaye yatırımların bölgeye çekilmesi amaçlı yurt dışı su ürünleri ve gemi inşa sektörü tanıtım etkinlikleri ile yurt içi ve yurt dışı B2B'lere katılım sağlanması																
4.2. Kıyı turizmi alanında ulusal ve uluslararası yatırım tanıtım organizasyonları düzenlenmesi																
4.3. Mavi ekonomi alanında dijital tanıtım materyallerinin oluşturulması																

- Özel Amaç 1: KOBİ'lerde üretimde katma değer ve verimliliği artırmak
- Özel Amaç 2: KOBİ, girişim ve kooperatiflerin ürün ve hizmetlerinin ticarileşme kapasitelerini artırmak
- Özel Amaç 3: Yöresel ürünlerden elde edilen gelirleri artırmak

4.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme SOP'u, yürürlükte olacağı üç yıllık dönem boyunca gerçekleştirilecek faaliyetlerin etkisiyle orta ve uzun vadede TR90 Doğu Karadeniz Bölgesi üretiminin katma değer düzeyini, üretici işletme ve kooperatiflerinse verimliliklerini artırarak bölgenin rekabet gücünün geliştirilmesini amaçlamaktadır. Katma değer ve verimlilik temalarına odaklanılacak olan SOP kapsamında ayrıca bölgedeki KOBİ ve kooperatiflerin ürün ve hizmetlerinin ticarileşme kapasitelerinin artırılması ve bölgenin net ihracatçı konumunun ihracat hacminin yükseltilmesiyle güçlendirilmesine yönelik çalışmalara yer verilecektir.

2024-2028 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı hazırlığı kapsamında çalıştay ve odak grup çalışmalarında;

- ✚ Küresel kriz, artan belirsizlikler ve kırılganlıklarla mücadele,
- ✚ Üretim yapısı, hizmet sunuş biçimleri ve tedarik zincirinde meydana gelen değişiklikler,
- ✚ Ekonomi ve ticaretin dönüşen yapısı ile birlikte küresel üretim merkezleri ile ticaret koridorları ve rotalarında gerçekleşen eksen kayması,
- ✚ Dijital dönüşüm, büyük veri ve yapay zekâ gibi teknolojik gelişmeler,
- ✚ İşgücü piyasasının ekonomik ve sosyal dönüşümü ile geleceğin meslekleri

başlıkları öne çıkmıştır.

Yaşanan küresel salgın ve ekonomik daralmalar sonrasında yeni dönemde küresel değer zincirine entegrasyonun bölgeler için öneminde artış beklenmektedir. Özellikle teknolojik gelişmelerin hızındaki artış nedeniyle yıkıcı teknolojiler ve hizmetler ekonomik faaliyetleri uçtan uça değiştirmektedir. Küresel değişimlere uyumda zorlanan ve rekabet gücü düşük olan işletmelerin pazar paylarını hızla kaybetmesi ya da piyasadan çekilmesi beklenmektedir. Bu nedenle, bölgedeki üreten işletme ve kooperatiflerin rekabet edebilirliklerinin artırılması ve kırılganlıklarının azaltılması yeni dönemde en önemli gelişme alanlarından biri olacaktır.

Bölgenin katma değer ve verimlilik bakımından mevcut durumunun genel olarak ortaya konması amacıyla TR90 Bölgesi ve Türkiye ortalaması Gayrisafi Katma Değer (GSKD) ve istihdam verileri incelendiğinde, Bölge GSKD tutarının ülke GSKD'sinin %1,9'unu oluşturduğu görülmektedir (TÜİK, 2021). Bölge, GSKD toplamı bakımından 26 adet Düzey-II bölgesi içinde 16. sıradadır. Bölge GSKD'sinin %58,4'ü hizmet sektörlerinden gelirken %28,9'u sanayi ve %12,6'sı da tarım sektörlerinden üretilmektedir.

Tablo 9: Ana Faaliyet Kollarına Göre TR90 Bölgesi GSKD ve İstihdam Durumu

Açıklama	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Toplam
Gayrisafi Katma Değer (x1000 TL)	15.907.390	36.396.606	73.547.297	125.851.293
Faaliyet kolundaki GSKD'nin toplam GSKD'ye oranı (%)	12,64	28,92	58,44	100,00
İstihdam (x1000)	427	176	445	1.048
Faaliyet kolundaki istihdamın toplam istihdama oranı (%)	40,74	16,79	42,46	100,00

Bölgede iktisadi faaliyet kollarına göre en fazla istihdam %42,5 oranla hizmetler sektöründe, ikinci olarak %40,7 oranla tarımsal faaliyet sektörlerinde ve kalan %16,8 orandaki çalışansa sanayi sektörlerinde yer almaktadır. TR90 Bölgesi tarımsal istihdam ağırlığı 26 bölge içinde en yüksek ikinci oranı teşkil etmektedir.

Buna rağmen toplam katma değer yalnızca %12,6'sının tarımsal üretimden elde edilmesi bu alanda önemli düzeyde düşük verimlilik ve katma değer sorunlarına işaret etmektedir. Ayrıca, tarımsal alanlar kadınların yoğun istihdam edildiği alanlar olup 2024 Yılı Kadın Girişimciliği/Kadın İstihdamı teması için de önemli bir başlık olarak ele alınacaktır.

Tablo 10: Ana Faaliyet Kollarına Göre Türkiye GSKD ve İstihdam Durumu

Açıklama	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Toplam
Gayrisafi Katma Değer (x1000 TL)	401.805.954	2.255.367.461	3.824.018.543	6.481.191.958
Faaliyet kolundaki GSKD'nin toplam GSKD'ye oranı (%)	6,20	34,80	59,00	100,00
İstihdam (x1000)	4.948	7.921	15.928	28.797
Faaliyet kolundaki istihdamın toplam istihdama oranı (%)	17,18%	27,51%	55,31%	100,00%

Bölge sanayi üretiminin toplam katma değere katkısının ülke ortalamasına göre daha düşük olduğu ve söz konusu oranların sırasıyla %28,9 ve %34,8 olarak gerçekleşip bu alanda da önemli seviyede farkın bulunduğu göze çarpmaktadır. Bu kapsamda, katma değer yaratan en önemli pazarlardan biri olarak coğrafi işaretler pazarı son yıllarda yükselişe geçmiştir. 2020 yılında Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan raporda sadece Avrupa'da tarım ve gıda temelli coğrafi işaretli pazar büyüklüğünün 75 Milyar Euro'ya ulaştığı belirtilmiştir. Aynı yayında, çalışma kapsamındaki coğrafi işaretli ürünlerin satış değeri, sertifikası olmayan benzer ürünlerin satış değerinin ortalama olarak iki katı olduğu ve tescilin ürünlere yüksek katma değer sağladığı ortaya konmuştur.

Ayrıca, bölgelerin toplam katma değere katkılarında girişimcilik ve kooperatif çalışmaları da önemli katkı sağlamaktadır. Önceki dönem uygulanmış olan Girişimcilik ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesi SOP'u kapsamında bölgedeki girişimlerin ve kooperatiflerin prototip ya da ürün üretme konularında yetkinliklerinin yüksek ancak ticarileşme konusundaki yetkinliklerinin zayıf olduğu görülmüştür. Söz konusu ticarileşme konusundaki yetkinliklerinin zayıf olması durumu işletmelerin küresel tedarik zincirine entegrasyonunu da etkilemiştir. Son yıllarda ülke ortalamasının altında performans gösteren bölge dış ticaretinin geliştirilmesi için de Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme Sonuç Odaklı Programı kapsamında ticarileşme temasında odaklanılacaktır.

Mikro işletmelerin ve KOBİ'lerin 2010-2022 dönemindeki gelişimlerinin incelendiği "2022 Türkiye KOBİ Görünümü Raporu"¹ ve KOSGEB'in "Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri" çalışmalarına göre istihdam ve iş yaratmada önemli bir rol üstlenen bu işletmeler, iş gücü verimliliğinde ise potansiyellerinin oldukça altında kalmaktadır. 2010-2022 yılları arasında Türkiye genelindeki 7,7 milyonluk istihdam artışında mikro işletmeler %33, küçük işletmeler ise %17'lik paya sahiptir. 2022 yılına gelindiğinde mikro işletmelerin toplam istihdamdaki payının %37, küçük işletmelerinse %20 civarında olduğu görülmektedir. Küçük işletmelerin toplam istihdam ve istihdam artışında önemli bir paya sahip olmasına rağmen iş gücü verimliliği dikkate alındığında, büyük işletmelerin ortalama iş gücü verimliliği mikro işletmelerin yaklaşık 5,5; küçük işletmelerin ise yaklaşık 2,3 katıdır. Küçük ve mikro işletmeler ile büyükler arasındaki bu fark istihdam ve yaratılan işlerin verimlilik düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Mikro ve küçük işletmelerin ağırlıkta olduğu TR90 Bölgesi için verimliliğin önemli göstergelerinden olan çalışan başına GSKD'nin, TÜİK-2021 verilerine göre ülke ortalama tutar ve oranları ile gösterildiği tabloya aşağıda yer verilmiştir.

¹ TÜRKONFED, Eylül 2023

Tablo 11: Çalışan başı GSKD (TL)

İstatistik Sınıflandırma Birimi	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Toplam
TR90	37.254	206.799	165.275	120.087
TR	81.206	284.733	240.082	225.065
TR90/TR	45,88%	72,63%	68,84%	53,36%

Bölgenin ülke geneliyle mukayese edildiğinde çalışan başına verimlilikte ortalamaların altında olduğu görülmektedir. Çalışan başına üretilen katma değer bölgesel verisinin ülke ortalamasının %53'üne tekabül ettiği bu alanda en fazla farkın ülke ortalamasının yarısından az bir orana (%45,8) sahip olan tarım sektöründe olduğu saptanmaktadır. Mikro ve küçük işletmelerin istihdam paylarının kayda değer düzeyde olması ancak iş gücü verimliliklerinin düşük olmasının ortalama iş gücü verimliliğinin ve dolayısıyla ortalama refah düzeyinin aşağı çekilmesine yol açtığı, sonuç olarak bölgenin refah düzeyinde bir sıçrama gerçekleştirmek için mikro ve küçük işletmelerde katma değer ve verimliliğin artırılmasının gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Teknoloji düzeyi bakımından Türkiye imalat sanayi orta-yüksek ve yüksek teknoloji düzeyinde ücretli çalışanların tüm imalat sanayiinde ücretli çalışanlara oranı %22,9 iken TR90 Bölgesi'nde bu oran %6,4'tür.

TR90 Bölgesi'ndeki illerin ekonomisinin yenilik ve rekabet seviyesinin Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Bu durum, İller Arası Rekabet Endeksi (2018) çalışmasının 2012–2017 yılları arasında TR90 Bölgesi'nin genelinde rekabetçilik endeksinde düşüş eğilimiyle de uyumluluk göstermektedir. TR90 Bölgesi'nin girişimcilik, AR-GE ve yenilik verileri Türkiye ortalamasının oldukça altında kalmaktadır. AR-GE personeli başına düşen harcama bazında TR90 Bölgesi Düzey 2 Bölgeleri arasında 23'üncü sırada, toplam AR-GE harcaması bazında 15'inci sırada bulunmaktadır. 2014-2021 yılları arasında toplam tasarım, faydalı model, patent ve marka tescil verilerine göre; TR90 Bölgesi'nin Türkiye'ye oranı tasarım tescillerinde binde 5, faydalı model tescillerinde binde 8,1, patent tescillerinde binde 6,1 ve marka tescillerinde yüzde 1,1 olarak gerçekleşerek ülke ortalamasının gerisinde kalmıştır.

2024-2028 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı hazırlığı sürecinde 2020 yılı SGK istatistikleri üzerinden yapılan Üç Yıldız Analizi sonuçlarına göre TR90 Bölgesi'nde fındık, çay ve arı ürünlerini de kapsayan gıda ürünleri imalatı ile kerestecilik üzerine olan ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi (mobilya hariç) sektörü hem istihdama hem de iş yeri sayısına göre olgun küme özelliği göstermektedir. Bölge endüstrisinde olgun küme özelliği gösteren sektörler bulunmasına rağmen bu sektörlerin rekabetçiliğini artıracabilecek ortak üretim, satış pazarlama, tasarım, fiziki alan kullanımı, test, ölçümleme, sertifikasyon vb. oluşumların bölgede yeterli düzeyde bulunmadığı gözlemlenmektedir.

Yapılan tüm değerlendirmeler ışığında mevcut durumda bölge endüstriyel üretimindeki düşük performansın sebebi olarak;

- ✚ Nitelikli işgücünün yetiştirilememesi ve işgücü arz-talebi arasındaki uyumsuzluk,
- ✚ Düşük teknoloji düzeyinde üretim yoğunluğundan kaynaklı üretilen katma değer düşük olması,
- ✚ İşletmelerde düşük verimlilik ve teknoloji kullanım oranı,
- ✚ Kurumsallaşma süreçlerinin tamamlanamaması,
- ✚ Yeni üretim ya da hizmet modellerinin sektör tarafından benimsenmemesi ya da farkındalığın yeterli düzeyde olmaması,
- ✚ Finansmana erişim konusunda eksiklik ve alternatif finansman kaynaklarında farkındalığın düşük olması,
- ✚ Fiziki yatırım yapılabilir sanayi alanlarının yetersiz ve maliyeti oluşu gibi etmenler öne çıkmaktadır.

Bu kapsamda kurgulanan SOP, TR90 Bölgesi Bölge Planı'nın, "sanayi" ekseninin "Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması" stratejisi altında "Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir", "Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır" ve "İşletmelerin Değişen Koşullara Uyum Kabiliyetleri Geliştirilecek ve Kırılganlıkları Azaltılacaktır" hedefleri altındaki tedbirlerle doğrudan ilişkilidir.

4.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 12: Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme SOP Temel Performans Göstergeleri

Gösterge	Birim	Mevcut	Hedef	Doğrulama Kaynağı	İlgili Özel Amaç
İhracat olgunluk düzeyi	Oran	0	+%15	KOBİ Profil Analizi	2,3
Yalın üretim olgunluk düzeyi	Oran	0	+%15	KOBİ Profil Analizi	1
Dijital olgunluk düzeyi	Oran	0	+%10	KOBİ Profil Analizi	1
Rekabetçi sektörlerde çalışan başına GSKD	Oran	0	+%15	Girişimci Bilgi Sistemi, TÜİK	1,3

Tablo 13: SOP Çıktı Performans Göstergeleri

Bileşen Kodu	Bileşen Adı	Çıktı Göstergesi	Birim	Hedef	2024 Hedef	Tamamlanma Dönemi	Katkı Sağlanacak Sonuç Göstergesi
1.1.	Rekabetçi Sektörler KOBİ Profil Analizi	Analiz Raporu	Adet	2	1	2026/4	1,3
1.2.	Akıllı Uzmanlaşma Stratejisi	Analiz Raporu	Adet	1	1	2024/4	1
1.3.	Hedef Pazar Analizi	Analiz Raporu	Adet	6	2	2026/4	2,3
1.4.	İlçe Temelli Yatırım Fırsatları Analizi	Proje Sayısı	Adet	36	12	2026/4	1,2,3
1.5.	Yöresel Ürünlerin Ulusal ve Uluslararası Tescili	Tescilli Coğrafi İşaret Ürün Sayısı	Adet	120	100	2026/4	1,2,3
		AB Tescilli Yapılan Coğrafi İşaretli Ürün Sayısı	Adet	3	1		
2.1.	Çalışma Grubunun Oluşturulması	Toplantı sayısı	Adet	6	2	2026/4	1,2
2.2.	Üretim Odaklı İşbirliği	KOBİ sayısı	Adet	20	-	2026/4	1,3
2.3.	Satış Odaklı İşbirliği	KOBİ sayısı	Adet	50	-	2026/4	2,3
2.4.	Ulusal ve uluslararası fonlara proje geliştirilmesi	Proje sayısı	Adet	5	2	2026/4	1,2,3
3.1.	Yalın üretim ve dijital dönüşüm alanında danışman havuzu geliştirme	Eğitime katılan kişi sayısı	kişi	45	-	2026/4	1
3.2.	Yalın üretim ve dijital dönüşümüne yönelik bölge içi iyi uygulamalar tecrübe paylaşımı	Organizasyon	Adet	10	3	2026/4	1
3.3.	İyi uygulamalar ziyareti	Organizasyon	Adet	4	-	2026/4	1,2,3
3.4.	Kadın kooperatifleri kalkınma liderleri programı	Program	Adet	3	1	2026/4	1,2,3

4.1.	AR-GE ve tasarım merkezleri hakkında KOBİ'lerin bilgilendirilmesi	Bilgilendirme faaliyeti	Adet	40	15	2026/4	1
4.2.	E-ticaret modelleri tanıtımı	Organizasyona katılan kişi sayısı	Kişi	500	100	2026/4	2,3
4.3.	AR-GE, yenilik ve girişimcilik alanında iyi uygulamaların tanıtımı	Organizasyon katılan kişi sayısı	Kişi	300	100	2026/4	1,3
4.4.	Alternatif finansman kaynakları hakkında bilinçlendirme etkinlikleri	Organizasyona katılan kişi sayısı	Kişi	500	100	2026/4	1,2,3
4.5.	Yenilikle Geleceğe panelleri	Organizasyon sayısı	Adet	3	1	2026/4	1,2
4.6.	Kırsal Kalkınma Etkinlikleri	Organizasyon	Adet	6	2	2026/4	1,2,3
5.1.	Teknik Destek	Proje sayısı	Adet	50	15	2026/4	1,2,3
5.2.	Girişim Deposu GPD	Arayüz sayısı	Adet	1	-	2026/4	1
5.3.	Dış Ticaret İstihbarat Merkezi GPD	Arayüz sayısı	Adet	1	-	2026/4	2
5.4.	Model LAB GPD	Arayüz sayısı	Adet	1	-	2026/4	1
6.1.	Let's NEET Up Projesi	Tamamlanan Proje Sayısı	Adet	1	-	2025/4	1
6.2.	InnoRiver 4 EU Projesi	Tamamlanan Proje Sayısı	Adet	1	-	2025/4	1,2,3

4.4 Proje ve Faaliyetler

4.4.1 Araştırma, Analiz ve Programlama

Rekabetçi Sektörler KOBİ Profil Analizi

Öne çıkan rekabetçi sektörlerdeki firmaların ihracat, yalın üretim, dijital olgunluk seviyelerine yönelik profillerinin ortaya çıkarılmasına yönelik bir anket tasarlanarak söz konusu anket TSO'ların meslek komiteleri ve/veya TÜİK aracılığıyla firmalara uygulanacaktır. Çalışma çıktılarının SOP'un sonraki dönemlerinde yapılacak TD, GPD, AB Projesi, kümelenme, kapasite geliştirme ve farkındalık faaliyetlerine altlık oluşturması beklenmektedir.

Akıllı Uzmanlaşma Stratejisi

Rekabet üstünlüğü olan sektörlerde akıllı uzmanlaşma yoluyla üretilen katma değeri artırmak amaçlanmaktadır. Bu kapsamda sektörler sahip olduğu beşeri sermaye ve teknoloji düzeyinde değerlendirilerek yapılabilecek eylemlere yönelik strateji belgesi oluşturulacaktır.

Hedef Pazar Analizi

Sektörlerin ihracat kapasitelerinin artırılmasına yönelik hedef Pazar analiz çalışmaları yapılacaktır. Her yıl seçilecek iki sektöre yönelik uygun pazarların belirlenmesine raporlar üretilecektir.

İlçe Temelli Yatırım Fırsatları Analizi

TR90 Bölgesi ilçelerinin potansiyeli ve sahip olduğu üstünlükleri değerlendirmek, yatırımcılar için cazip fırsatları ortaya çıkarmak ve bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlamak amacıyla ilçelerde yerel yönetimler, mülkü idariler, STK'lar ve özel sektör iş birliğinde yatırım fırsatları analiz edilecektir. Her ilde en az 2 ilçeye yönelik proje bilgi notunun oluşturulması planlanmaktadır.

Yöresel Ürünlerin Ulusal ve Uluslararası Tescili

Bölgedeki yöresel ürünlerin coğrafi işaret tescili sayısını artırmaya yönelik yerel yönetimlerde toplantılar yapılarak potansiyel olan ürünlerin listesi çıkarılacaktır. Yapılacak değerlendirme sonucunda seçilen ürünlerin TÜRKPATENT elektronik başvuru sistemi (EPATS) için gerekli belgelerin hazırlanarak başvuru işlemleri tamamlanacaktır. Değerlendirme aşamasında kooperatifler ve özel sektör tarafından üretimi olan yöresel

ürünlere öncelik verilecektir. Ayrıca, özellikle ihracat potansiyeli olan coğrafi işaretli ürünlerin AB coğrafi işaret tescili almaları için de başvuru dosyaları hazırlanacaktır. Çalışılacak coğrafi işaretli ürünlerin seçimi için yerel düzeyde çok katılımlı toplantılar gerçekleştirilecektir.

İşbirliği ve Koordinasyon

Çalışma Grubunun Oluşturulması

DOKA, DOKAP, TSO'lar, İl Sanayi ve Teknoloji Müdürlükleri, OSB'ler, TTO'lar, TGB'ler, KOSGEB ve ilgili STK'ların yer alacağı bir çalışma grubu oluşturulacaktır. Çalışma grubu SOP kapsamındaki faaliyetlerin etkinliğini artırmak için sürekli geri bildirim yapacaktır. Ayrıca, faaliyetlerin tasarımı ve tanıtımı konusunda tüm üyeler aktif rol oynayacaktır.

Ulusal ve uluslararası fonlara proje geliştirilmesi

Bölgede özellikle kümelenme çalışmalarını teşvik etmek hem de sektör içi ve sektörler arasında iş birliği örneklerinin gelişmesine sağlamak amacıyla TSO'lar ve OSB'ler iş birliğinde proje fikirleri proje havuzunda toplanacaktır. Uygun çağrıların ilan edilmesi durumunda proje fikirleri bu çağrılara uygun olarak hazırlanarak fon kaynaklarına sunulacaktır.

4.4.2 Kapasite Geliştirme

Yalın üretim ve dijital dönüşüme yönelik bölge içi iyi uygulamalar tecrübe paylaşımı

Yalın üretim ve dijital dönüşüm alanında aksiyon almak KOBİ'lere yardımcı olmak ve yol göstermek amacıyla bu alanda TR90 Bölgesi'nde başarılı olmuş KOBİ'lerin tecrübelerini diğer KOBİ'lere aktarması için faaliyetler yürütülecektir. Özellikle DOKA tarafından uygulanmakta olunan TD Programları kapsamında başarıyla yalın üretim ve dijital dönüşüm süreçlerini hızlandırmış ya da tamamlamış KOBİ'ler seçilecektir.

Kadın kooperatifleri kalkınma liderleri programı

Kadın girişimciliği ve istihdamının özellikle kooperatif çatısı altında örgütlenmesini sağlamak üzere kalkınma liderleri programı tasarlanacaktır. Programda kadın kooperatifi yönetim kurullarına;

- Stratejik yönetim,
- Finansal okuryazarlık,
- Yenilikçilik,
- Pazarlama,
- Dış ticaret vb. konularda teorik ve pratik eğitimlerle yönetim becerilerinin geliştirilmesi ve birer kalkınma lideri olmalarının teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.

4.4.3 Tanıtım ve Yatırım Destek

AR-GE ve tasarım merkezleri hakkında KOBİ'lerin bilgilendirilmesi

AR-GE ya da tasarım merkezi ihtiyacı olan KOBİ'ler AR-GE ve tasarım merkezlerine yönelik destek, teşvik ve muafiyetler hakkında birbir bilgilendirerek ARGE ve tasarım merkezi kurmaları teşvik edilecektir.

E-ticaret modelleri tanıtımı

Özellikle kooperatif ve kurumsal olmayan KOBİ'lerin satış ve pazarlama konularında yaşamış oldukları problem yönelik e-ticaret modelleri hakkında bilgilendirme seminerleri düzenlenecektir.

AR-GE, yenilik ve girişimcilik alanında iyi uygulamaların tanıtımı

AR-GE, yenilik ve girişimcilik alanında KOBİ'lerin ve KOBİ'lere destek sunan arayüzlerin gelişmesini sağlamak amacıyla Türkiye'deki iyi uygulamaların bölge paydaşlarına tanıtılacaktır.

Alternatif finansman kaynakları hakkında bilinçlendirme etkinlikleri

Start-up ve KOBİ'lerin büyümeleri için gereken sermayenin alternatif finansman kaynaklarıyla karşılanması için alternatif finansman kaynakları hakkında farkındalık faaliyetleri düzenlenecektir. Düzenlenecek faaliyetlere Türkiye'de faaliyet gösteren girişim sermayesi, yatırım fonları, kitlesel fonlama platformlarının ve bu kaynaklardan yararlanan özellikle bölgeden çıkmış KOBİ ve start-upların davet edilmesi planlanmaktadır.

Yenilikle Geleceğe panelleri

Özel sektörde mevcutta kullanılan ve sektörü değiştirmesi beklenen yeni teknolojiler ve uygulamalar hakkında paydaşları bilgilendirmek amacıyla Yenilikle Geleceğe organizasyonları düzenlenecektir.

Kırsal Kalkınma Faaliyetleri

Tarımsal üretimin bölge kalkınması ve endüstriye katkısının artırılması amacıyla bu alanda üretim yapan ya da yapma amacındaki üretici ve potansiyel yatırımcıların bilgilendirilmesi ve kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik farklı kırsal üretim temalarında panel veya çalıştay biçiminde "Kırsal Kalkınma Buluşmaları" etkinlikleri düzenlenmesine devam edilecektir. Bu kapsamda, belirlenen il ya da ilçelerde, tarımda verimlilik artışı ve alternatif tarım ürünleri, tarımsal üretimde yeni yöntemler, makineleşme ve akıllı tarım teknolojileri kullanımını yaygınlaştırma, yenilenebilir enerji ve geri dönüşüm metotları kullanımını artırma, kentsel tarım uygulamaları, çevreye duyarlı üretim ve su kaynaklarının etkin kullanımı gibi çeşitli konularda farkındalık artışına katkı sunulması hedeflenmektedir.

4.4.4 Ajans Destekleri

Teknik Destek

KOBİ ve Kooperatifler ile söz konusu paydaşlara hizmet veren arayüzlerde;

- AR-GE ve Yenilik,
- Girişimcilik ve kuluçka hizmetleri,
- Kaynak verimliliği, yalın üretim ve dijital dönüşüm,
- Endüstriyel tasarım,
- Markalaşma,
- E-ticaret ve dijital pazarlama
- Kalite ve güvence sertifikasyon süreçlerine yönelik hizmetlerin geliştirilmesi için teknik destek programları uygulanacaktır. Kadın girişimciliği ve kadın istihdamı temalarında yapılan başvurulara öncelik verilecektir.

4.4.5 Önemli Kamu Yatırımları

Rize İyidere Lojistik Liman, Giresun 3. ve 4. OSB ve Giresun Teknopark projeleri devam etmektedir. Ayrıca, Gümüşhane-Kelkit Hayvancılık İhtisas OSB hazırlığı için çalışmalar devam etmektedir.

4.4.6 AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

SOP kapsamında AB veya dış kaynaklı programlar takip edilmekte olup uygun çağrı olması durumunda başvuru yapılacaktır. "İstihdamda, Eğitimde ve Öğretimde Olmayan Gençlere Yönelik İşgücü Piyasası Destek Programı (NEET PRO)" kapsamında Ajansın proje ortağı olduğu "Let's NEET Up!" projesiyle İŞKUR'la iş birliği halinde 15-29 yaş aralığındaki 120 gence mesleki eğitim verilecektir. Eğitimlerini tamamlayarak Mesleki Yeterlilik Belgesini alan adaylar, İŞKUR'un bir aylık Bireysel Eylem Planı (BEP) sürecine dahil edilecektir.

HORIZON-EIE-2023-CONNECT-03 teklif çağrısı kapsamında HORIZON-COFUND eylemine yönelik sunulan InnoRIVER4EU Projesi'nde DOKA proje konsorsiyumunun bir ortağı olarak yer almıştır. Projenin kabul edilmesi halinde,

- ✚ Avrupa yenilik ekosistemini güçlendirmek ile yeniliklerin gelişimine ve hızlandırılmasına yön vermek amaçlı finansman ve eşleştirme faaliyetleri,
- ✚ Yenilik ekosistemindeki kilit aktörlerin katılımcılığın artırılmasına yönelik iş birliği faaliyetleri,
- ✚ Politikaları ve finansman araçları (AB, ulusal, bölgesel) harekete geçirmek ve bunlar arasındaki sinerjiyi teşvik etmek için politika geliştirme faaliyetleri,

- ✚ Kamu ve özel sektörün yenilikçi çözümleri satın alma kapasitelerini geliştirmek ve satın alma süreçlerinde koordinasyonu sağlamak için çalıştay ve ortak hareket faaliyetleri,
- ✚ Bireysel yenilikçilerin diğer ekosistem aktörleriyle bağlantılarının geliştirilmesi için eşleştirme ve ağ faaliyetleri,
- ✚ Avrupa yenilik ekosisteminin sınırlarının dışına açılması ve karşılıklı ilişkilerin geliştirilmesi için etkinlik faaliyetleri,
- ✚ AB ülkeleri ve ilişkili ülkeler arasında iş birliği faaliyetleri yürütülecektir.

4.4 Program Süresi ve Zaman Planlaması

SOP'un uygulama süresi 48 ay öngörölmüş olup Gantt şeması aşağıda yer almaktadır:

Tablo 14: Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme SOP Gantt Şeması

Bileşen/Eşik	2024				2025				2026				2027			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1. Araştırma, Analiz ve Raporlama																
1.1. Rekabetçi Sektörler KOBİ Profil Analizi																
E.2. Rekabetçi sektörler KOBİ profil analizinin tamamlanması				◆												
1.2. Akıllı uzmanlaşma stratejisi																
1.3. Hedef pazar analizi																
1.4. İlçe temelli yatırım fırsatları analizi																
1.5. Yöresel ürünlerin ulusal ve uluslararası tescili																
2. İş birliği ve Koordinasyon Faaliyetleri																
2.1. Çalışma grubunun oluşturulması																
E.1 İlk çalışma grubu toplantısı			◆													
2.2. Üretim odaklı iş birliği																
2.3. Satış odaklı iş birliği																
E.3 İlk üretim ve satış odaklı iş birliklerinin kurulması								◆								
2.4. Ulusal ve uluslararası fonlara proje geliştirilmesi																
3. Kapasite Geliştirme Faaliyetleri																
3.1. Yalın üretim ve dijital dönüşüm alanında danışman havuzu geliştirme																
E.4 İlk danışman havuzu geliştirme eğitiminin tamamlanması								◆								
3.2. Yalın üretim ve dijital dönüşüme yönelik bölge içi iyi uygulamalar tecrübe paylaşımı																
3.3. İyi uygulamalar ziyareti																
3.4. Kadın kooperatifleri kalkınma liderleri programı																
4. Tanıtım ve Yatırım Destek Faaliyetleri																
4.1. ARGE ve tasarım merkezleri hakkında KOBİ'lerin ve kooperatiflerin bilgilendirilmesi																
4.2. E-ticaret modelleri tanıtımı																
4.3. AR-GE, yenilik ve girişimcilik alanında iyi uygulamaların tanıtımı																
4.4. Alternatif finansman kaynakları hakkında bilinçlendirme etkinlikleri																
4.5. Yenilikle Geleceğe Panelleri																
4.6. Kırsal Kalkınma etkinlikleri																
5. Destekleme Faaliyetleri																
5.1. Teknik Destek																
5.2. Girişim Deposu GPD																

5.3. Dış Ticaret İstihbarat Merkezi GPD

5.4. Model LAB GPD

6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

6.1. Let's NEET Up Projesi

6.2. InnoRiver 4 EU Projesi

4.5 İzleme ve Değerlendirme

Genel Sekreter, Ajans Birim Başkanları ve SOP'un koordinasyonundan sorumlu birim tarafından üç ayda bir gerçekleştirilen toplantıda her bir faaliyetin izlemesi ve değerlendirmesi yapılır. SOP ilerleme durumu her altı ayda bir Ajans Yönetim Kurulu'nun dikkatine sunulur. Programın ana yürütücüsü Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'dır.

Tablo 15: Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme SOP 2024 Faaliyet Bütçesi

Bileşen Kodu	Bileşen Adı
1.1.	Rekabetçi sektörler KOBİ profil analizi
1.2.	Akıllı uzmanlaşma stratejisi
1.3.	Hedef pazar analizi
1.4.	İlçe temelli yatırım fırsatları analizi
1.5.	Yöresel ürünlerin ulusal ve uluslararası tescili
3.2.	Yalın üretim ve dijital dönüşüme yönelik bölge içi iyi uygulamalar tecrübe paylaşımı
3.4.	Kadın kooperatifleri kalkınma liderleri programı
4.1.	AR-GE ve tasarım merkezleri hakkında KOBİ'lerin bilgilendirilmesi
4.2.	E-ticaret modelleri tanıtımı
4.3.	AR-GE, yenilik ve girişimcilik alanında iyi uygulamaların tanıtımı
4.4.	Alternatif finansman kaynakları hakkında bilinçlendirme etkinlikleri
4.5.	Yenilikle Geleceğe panelleri
4.6.	Kırsal Kalkınma etkinlikleri
5.1.	Teknik Destek
6.2.	InnoRiver 4 EU Projesi

5. Kurumsal Gelişim

5.1 Araştırma, Analiz ve Programlama

Program kapanışları yapılan 2017 Yılı Tarihi, Kültürel Ve Doğal Değerlerin Korunması ve Geliştirilmesi ve 2017 Yılı Yeşil Yol Güzergahındaki Kültür Turizm Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi Mali Destek Programları için program değerlendirme ve etki analizi çalışmaları yapılacaktır. Bu çalışmalar ajans personeli tarafından gerçekleştirilecektir, ancak saha ve anket çalışmaları için kısmi hizmet alımı yapılacaktır. Bu çalışma ile birlikte söz konusu destek programlarının ilgililik, etkinlik, verimlilik, etki, sürdürülebilirlik gibi kriterler bakımından değerlendirilmesi ve Ajans'ın ilerleyen dönemlerde uygulayacağı yeni programlar için öneriler/dersler oluşturulması amaçlanmaktadır.

Kurum içi ve tüm paydaşlarla etkin ve verimli iletişim kurmak, doğru iletişim kanallarını belirlemek ve mesajların doğru şekilde algılanmasını sağlamak, toplumla şeffaf, güvenilir ve bilgilendirici bir ilişki kurmaya yönelik olarak 2023 yılında başlanan kurumsal iletişim stratejisi planının hazırlanması çalışmalarına devam edilecektir ve ihtiyaç duyulması halinde kurumsal iletişimin güçlendirilmesine yönelik olarak ek çalışmalar yapılacaktır.

5.2 İşbirliği ve Koordinasyon

Kurumsal Gelişim Sonuç Odaklı Programı kapsamında yükseköğretim kurumları sürekli eğitim merkezleri ve uluslararası yetkinlik kazanmış kurum/kuruluşlardan eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla işbirliği ve koordinasyon faaliyetleri yürütülmesi öngörülmektedir.

5.3 Kapasite Geliştirme

- Sonuç Odaklı Programlar (SOP) kapsamında belirlenen öncelik ve tedbirlere yönelik olarak Ajans personeline, üzerinde çalıştıkları konularda uzmanlaşmalarını destekleyecek sektörel ve tematik alanlarda eğitim verilmesi öngörülmektedir.
- İş verimliliğinin sağlanması adına kurumsallaşmaya yönelik teknolojik altyapının güçlendirilmesi, yazılım ve lisans destek paketlerinin alınması öngörülmektedir.
- Ajans, çalışanların gelişimini desteklemek ve yetkinliklerini artırmak için çeşitli eğitim yöntemleri uygulamayı planlamaktadır. Bu kapsamda, mevcut Kitleli Açık Çevrimiçi Kurs (MOOC) eğitim platformlarına üyelik sağlanması ve ayrıca yüz yüze eğitimler düzenlenmesi öngörülmektedir.

5.4 Tanıtım Faaliyetleri

Ajansın tanıtımını, bilinirliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak için web sitesi ve sosyal medya hesapları etkin yönetilecek olup DOKA dergisinin yayınlanması, günlük ve aylık medya takip hizmetinin yapılması yoluyla medya ile ilişkiler artırılacaktır. Söz konusu bütçe genel idari faaliyetlerin gerçekleştirilmesi kaleminden karşılanacaktır.

5.5 AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

Kurumsal Dönüşüm Sonuç Odaklı Programı kapsamında herhangi bir AB projesi veya dış kaynaklı program yürütülmemekte olup diğer AB projeleri için ayrılacak olan eş finansman bu başlık altında gösterilmiştir.

5.6 Diğer Proje ve Faaliyetler

2024 yılında 10 uzman, 2 destek ve 1 sürekli işçi personeli alımı yapılması planlanmaktadır. Personel maaş ödemelerine, 2024 yılında alınması planlanan yeni personelin tahmini maaşları da dâhil edilmiştir. Personel maaş ve tediye ödemeleri, bilgi iletişim altyapısına yönelik hizmet alımları ve proje ödemeleri KMYB tarafından gerçekleştirilecektir.

Ajansta bulunan demirbaşların bakım onarımları, yeni gelecek personel için gerekli demirbaşların alımı ve ofislerin tadilatı ile süreli lisansa sahip hakların yenilenmesi bu kapsamda gerçekleştirilecektir. Ajans 2024 yılında rutin faaliyetlerini sürdürmek amacıyla bir dizi hizmet alımı ve tüketim malzemesi temini gerçekleştirecek olup bu kapsamdaki belli başlı faaliyetler; geçici süreyle yapılacak temizlik, iletişim, ulaşım, ofis kullanımı, toplantı organizasyon, temsil ağırlama ve benzeri faaliyetlerdir.

MDP'lerin bilgilendirme, değerlendirme, BD vb. program yönetimi süreçleri ile projelerin izlenmesine yönelik operasyonlar bu başlık altında bütçelendirilmiştir.

Ayrıca, Ajans personelinin eğitim, toplantı, bakanlıklardaki görüşmeler, bilgilendirme, çalıştay vb. gibi operasyonlar kapsamında bulunmayan her türlü şehir dışı görevlendirmelerine yönelik giderler genel yönetim hizmetleri altında değerlendirilecektir.

Tablo 16: Kurumsal Gelişim 2024 Faaliyet Bütçesi

Faaliyet Adı
2017 Yılı Mali Destek Programları program değerlendirme ve etki analizi çalışması
Kurumsal İletişim Stratejisi Planının Hazırlanması ve Kurumsal İletişimin güçlendirilmesi çalışmaları
Personele ihtiyaçları doğrultusunda eğitim verilmesi
Personel maaş ödemeleri
Bilgi işlem altyapısının ajans ihtiyaçları kapsamında güçlendirilmesi
Genel idari faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi
MDP Bilgilendirme, Proje İzleme ve değerlendirme operasyonlarının gerçekleştirilmesi
Personelin operasyon dışı görevlendirme faaliyetleri

6. Yerel Kalkınma Fırsatları

6.1 Amaç

Ajansımız yerel kalkınmayı sağlayabilecek alanlar için planlamada ihtiyaç duyacağı nitelikli analiz çalışmaları ile araç-yöntem ve uygulamalarının temin edilmesi; yatırımcılara daha iyi hizmet verilmesi, bölgesel kalkınma için önemli proje önerileri geliştirilmesi ve bu projelere fon bulmak amacıyla üzerinde çalışacağı faaliyetler belirlemiştir.

6.2 Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Tablo 17: Yerel Kalkınma Fırsatları SOP Faaliyetleri

	Faaliyet Proje Adı
1	Sosyal Arayüz Platformu
2	Körfez Masası
3	İletişim tanıtım görünürlük faaliyeti
4	DOKA ROOF faaliyetleri
5	Devlet Destekli Projelerde İş Birliklerinin Geliştirilmesi Analizi Çalışması
6	Giresun Girişimcilik Zirvesi
7	Gökyüzü Gözlem Etkinlikleri
8	Topraksız tarım yöntemlerinin yaygınlaştırılması faaliyetleri
9	Yeşil Dönüm Stratejisi ve Yeşil Geçim Kaynakları Analizi
10	Yatırım ve lojistik alanlarının planlanması
11	Bölgesel girdi-çıkıtı analizleri
12	Tarımsal girişimlerin artırılmasına ve geliştirilmesine yönelik değer zinciri analizleri
13	Kadın Girişimciliği ve Kadın İstihdamının Artırılmasına Yönelik Destek Programları
14	Siber Vatan Programı
15	Geçmiş dönem proje ve bakanlık programları ödemeleri
16	Güdümlü proje önerileri

TR90 bölgesi, sosyal sermayenin en zayıf olduğu bölgelerden birisidir. Bu nedenle özel sektör işletmeleri ve bölgedeki kurum ve kuruluşlar iyi uygulama örneklerinden ve bilgi transferinden yeterince yararlandıramamaktadır. Aynı zamanda, taşra bölgelerindeki gelişimin ve yenilikçiliğin metropollere göre daha kısıtlı ve yavaş olması nedeni ile kamu kurum ve kuruluşlarının bu yöndeki girişimleri büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte, yatırımcıların doğru yönlendirilebilmeleri açısından Ajanslarda ilgili birimlerde çalışan personelin yatırımcıların ihtiyaç duyduğu desteği ve yönlendirmeyi yapabilmesi konusundaki kapasiteleri de güçlendirilmelidir. Yerel Kalkınma Fırsatları kapsamındaki faaliyetlerin büyük çoğunluğu, bu doğrultuda planlanmış olup faaliyet gerekçeleri aşağıda detaylandırılmıştır:

- DOKA tarafından hayata geçirilen ve sosyal projeler ve destekçileri bir araya getirecek web tabanlı arayüz HAYDE Platformu'nun web sitesinin tamamlanmıştır. 2024 yılında sitenin içeriğinin zenginleştirilmesine yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.
- TR90 Bölgesi ile Körfez ülkeleri arasında turizm, yatırım ve ticaret alanlarında iş birliklerini geliştirmeye yönelik olarak Körfez Masası kurulacaktır. Körfez Masası kapsamında iş birliği ve saha ziyaretleri ve teknik geziler yapılacaktır.

- İletişim, tanıtım ve görünürlük faaliyeti kapsamında Ajans faaliyetlerinin 2024 yılında yerel, ulusal ve uluslararası platformlarda daha görünür olmasını sağlamak üzere iletişim ve tanıtım faaliyetleri yürütülecektir.
- DOKA ROOF Faaliyetleri kapsamında ön kuluçka merkezine seçilen girişimcilere yönelik eğitim, mentorluk, farkındalık ve networking faaliyetleri yürütülecektir.
- KOSGEB, TKDK, SOGEP, CMDP vb. devlet destekli projeler kapsamında il ve ilçe düzeylerinde destek almış ve benzer üretim parkurları oluşmuş çok sayıda küçük işletmeler bulunmaktadır. Söz konusu projelerde üretim altyapısı desteklenen işletmelerde genelde ortak sorunu satış ve pazarlama alanındadır. Bu kapsamda, aynı sektörde ya da birbirine destekleyebilecek sektörlerde faaliyet gösteren bu işletmelerin kümelenme anlayışıyla bir araya getirilmesi ve satış-pazarlama konularında çekmiş olduklarını sorunların çözümüne yönelik “Devlet Destekli Projelerde İş Birliklerinin Geliştirilmesi Analizi Çalışması” yapılacaktır.
- Giresun Girişimcilik Merkezi, Giresun Üniversitesi Teknoloji Transferi Ofisi ve Giresun Sanayi ve Ticaret Odası işbirliğiyle, girişimci ve potansiyel girişimcilere yönelik Girişimcilik Zirvesi’nin düzenlenmesi planlanmaktadır. Bu faaliyet kapsamında ayrıca, girişimcilik alanında eğitim programları, saha ziyaretleri ve başarılı uygulamaların tanıtımı gerçekleştirilecektir.
- Doğu Karadeniz Bölgesi yaylaları gökyüzü izlemi bakımından büyük potansiyele sahiptir. Bu doğrultuda bölgemizde gözlemevi kurulabilecek uygun noktaların belirlenmesi ve gözlem evlerinin sahip olması gereken hizmet modellerinin oluşturulması için planlama çalışmaları yürütülecektir.
- Hidroponik, akuaponik ve aeroponik sistemler gibi topraksız tarım yöntemleri ve bunların dikey tarım unsurlarıyla bütünleşik tasarımlarının, bölgedeki arazi kısıtları ve verimsizlik gibi tarımsal sorunların üretime olan olumsuz etkilerini azaltmaya katkı sağlayabilecek çözümler arasında değerlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır. Bu kapsamda, eğitim ve farkındalık faaliyetleri, topraksız tarım alanındaki Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarının desteklenmesi, bu alanda proje ve programlar yürütülmesi, başarılı topraksız tarım uygulamalarını yaygınlaştırma çalışmaları gibi etkinlikler yürütülecektir.
- SoGreen Projesine altlık olarak kullanılmak üzere bölge sanayisinde yeşil ve sürdürülebilir istihdam alanlarının tespiti ve istihdam için zorlukların/fırsatların analizi yapılacaktır. Analiz sonucunda yeşil dönüşüm süreciyle işini kaybetme riskiyle karşı karşıya olan kişiler için yeniden beceri kazanma (reskilling) ve beceri geliştirme (upskilling) programları önerileri sunulacaktır.
- Bölge genelinde altyapı durumu, iş gücü piyasası ve lojistik avantajlar gibi faktörler değerlendirilerek yeni yatırımlar için endüstri bölgeleri, serbest bölgeler ve ihtisas OSB’ler gibi yatırım yerlerinin oluşturulması ve mevcut lojistik alanlarının geliştirilmesi ve yeni lojistik alanlarının yapılması çalışmalarına altlık teşkil edecek araştırma ve analiz faaliyetleri yürütülecektir.
- TR90 Bölgesi ekonomisinin mevcut durumunun sektörel düzeyde analiz edilmesi, sektörler arası ilişkilerin ortaya konması ve olası sektörel talep değişimlerinin Bölge ekonomisi üzerindeki potansiyel etkilerinin belirlenebilmesi amacıyla 2023 yılında hazırlanan bölgesel girdi-çıktı tabloları ışığında sektörel raporlar hazırlanacaktır.
- Kırsal Kalkınma sonuç Odaklı Programı kapsamında 2023 yılında başlanan tarımsal girişimlerin artırılmasına ve geliştirilmesine yönelik değer zinciri analizleri çalışmalarına devam edilecektir.
- 2024 yılının teması olan kadın girişimciliği ve kadın istihdamı olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda kadın girişimciliği ve kadın istihdamını TR90 Bölgesi’nde arttırılmasına yönelik mali destek ve teknik destek programları uygulanacaktır.
- BAKKA tarafından koordinasyonu yapılan SİBER VATAN Programı’na TR90 Bölgesinin dahil edilmesi Trabzon ilinde pilot çalışmalar başlatılacaktır. Trabzon’da programda dahil olmak isteyen üniversitelerle gerekli protokoller imzalanarak programın hedef kitleye duyurusu yapılacak ve başvurular toplanacaktır. Başvuruların değerlendirilmesi sonucunda seçilen kişiler programa davet edilerek teknik eğitim, bootcamp, saha gezileri ve konferans etkinliklerine katılım sağlayacaktır.

- Giresun ilinde önemli turizm destinasyonları olan Mavi Göl ve Göksu Travertenleri güzergâhların birleştirilerek turizm cazibe merkezinin oluşturulması, doğa turizmüne artan ilgiden bölgenin pay almasının sağlanması, turizm türlerinin çeşitlendirilerek gelen turist sayısının artırılması, Giresun'un tanıtımı ve marka değerinin artırılması, yerel halkın istihdamına ve ekonomisine katkı sağlanması amacıyla Giresun'da Beyazdan Maviye Yolculuk güdümlü projesi uygulanacaktır.

➤ Faaliyetler, Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 18: Yerel Kalkınma Fırsatları SOP Faaliyet Performans Göstergesi ve Bütçesi

Faaliyet Proje Adı	Gösterge	Birim	Hedef
1 Sosyal Arayüz Platformu	Video sayısı	Adet	5
2 Körfez Masası	Platform Sayısı	Adet	1
3 İletişim tanıtım görünürlük faaliyeti			
4 DOKA ROOF faaliyetleri	Desteklenen Girişimci Sayısı	Kişi	12
5 Devlet Destekli Projelerde İş Birliklerinin Geliştirilmesi Analizi Çalışması	Rapor	Adet	1
6 Giresun Girişimcilik Zirvesi	Zirve	Adet	1
7 Gökyüzü Gözlem Etkinlikleri	Etkinlik	Adet	2
8 Topraksız tarım yöntemlerinin yaygınlaştırılması faaliyetleri	Topraksız tarım üretiminin toplam örtü altı üretimdeki payı	%	1
9 Yeşil Dönüşüm Stratejisi ve Geçim Kaynakları Analizi	Rapor	Adet	1
10 Yatırım ve lojistik alanlarının planlanması	Rapor	Adet	2
11 Bölgesel girdi- çıktı analizleri	Rapor	Adet	1
12 Tarımsal Girişimlerin Artırılmasına ve Geliştirilmesine Yönelik Değer Zinciri Analizleri	Rapor	Adet	2
13 Kadın Girişimciliği ve Kadın İstihdamının Artırılmasına Yönelik Destek Programları	Program	Adet	2
14 Siber Vatan Programı	Program	Adet	1
15 Geçmiş dönem proje ve yeni dönem dâhil bakanlık programları ödemeleri			
16 Güdümlü proje önerileri	Proje sayısı	Adet	1

6.3 İzleme ve Değerlendirme

Her bir faaliyetin izlemesi Genel Sekreterlik makamı tarafından görev ataması yapılan uzmanlar tarafından gerçekleştirilecektir. Gerçekleştirilen faaliyetlere dair Genel Sekreter, Ajans Birim Başkanları ve faaliyetlerden sorumlu personeller tarafından üç ayda bir gerçekleştirilen toplantıda her bir faaliyetin izlemesi ve değerlendirmesi yapılır.

6.4 Önceki Yıllardan Devam Eden Projeler ve Yeni Dönem Dâhil Bakanlık Programları

Önceki yıllardan devam eden proje, program ve bakanlık programları için ödemeler yapılacaktır.

7. Sonuç ve Değerlendirme

DOKA tarafından 2024 yılında 3 adet sonuç odaklı program yürütülecektir:

➤ Sürdürülebilir Turizm Sonuç Odaklı Programı

TR90 Bölgesi'nde turizmin kırılganlığını azaltarak dirençli ve sürdürülebilir hale getirilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bu doğrultuda katma değeri yüksek turizm türlerini geliştirmek, hedef pazarların çeşitlendirilmesine, yeni turizm destinasyonları oluşturulmasına ve Turizmde altyapı ve hizmet kapasitesini ve kalitesini geliştirmeye odaklanılmıştır.

➤ Mavi Ekonomi Sonuç Odaklı Programı

TR90 Bölgesi'nde son 5 yıllık dönemde hızla gelişmekte olan mavi ekonomi sektörlerinde özellikle su ürünlerinde rekabet gücünün geliştirilmesi, kıyı turizmin bölgede gelişimini sağlamak ve sektörde yeni yatırım ve girişimcileri hızlandıracak ekosistemin desteklenmesi amacıyla Mavi Ekonomi Sonuç Odaklı Programı tasarlanmıştır. Sonuç Odaklı Program kapsamında ekosistemi destekleyecek programların oluşturulmasına yönelik analiz çalışmaları, sektör paydaşlarına yönelik kapasite geliştirme, farkındalık ve networking faaliyetleri yürütülecektir. Avrupa Birliği'nin EMFAF (Avrupa Denizcilik, Balıkçılık ve Yetiştiricilik Fonu) tarafından fonlanan ve DOKA'nın proje ortağı olduğu 4BIZ projesi kapsamında da Karadeniz Havzasındaki ekosistem paydaşlarıyla mavi ekonomi alanında faaliyetler yürütülecektir.

➤ Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme Sonuç Odaklı Programı

TR90 Bölgesi'ndeki KOBİ ve kooperatiflerin rekabet güçlerinin geliştirilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bu program kapsamında üretimde katma değer ve verimliliğin artırılması, KOBİ ve kooperatiflerin ürün ve hizmetlerinin ticarileşme kapasitelerinin geliştirilmesine odaklanacaktır. Bu kapsamda sektörler özelinde analiz, ekosistem paydaşları arasında iş birlikleri oluşturma ve geliştirme, kapasite geliştirme ve özellikle yatırım çekme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Ajansın genel yönetim hizmetleri, personel maaşları, birimlerin ve YDO'ların rutin faaliyetlerine yönelik giderleri Kurumsal Gelişim Sonuç Odaklı Programı altında yer almaktadır.

Yerel Kalkınma Fırsatları başlığı altında ise; Sonuç Odaklı Programlar kapsamında yer almayan kapasite geliştirme, işbirliği, tanıtım faaliyetleri, araştırma ve analiz çalışmalarına yönelik faaliyetler ve kadın girişimciliği ve istihdamını artırmaya yönelik destek programları yer almaktadır.

8. Ekler

EK-A Güdümlü Proje Bilgi Formu

1. PROJE TEMEL BİLGİLERİ

Proje Adı	Beyazdan Maviye Yolculuk	
Proje Konusu ve Sorun Tanımı	<p>Proje Konusu: Proje kapsamında yer alan güzergahtaki destinasyonlar Giresun'un en önemli turizm destinasyonları arasında yer almakta ve yıllık 500.000'in üzerinde yerli ve yabancı ziyaretçiye ev sahipliği yapmaktadır. Projenin genel olarak konusu turizm hizmet eden bu destinasyonların bütüncül bir şekilde tasarlanarak ve turizm altyapısı geliştirilerek önemli bir cazibe merkezi haline getirilmesi ve bu sayede yıllık ziyaretçi sayısının en az iki katına çıkarılmasının sağlanmasıdır.</p> <p>Sorun Tanımı: Özellikle altyapı ihtiyaı ve doğal güzelliklerin bölgeye gelen yerli ve yabancı turistlere ve yerel halka sunulması anlamında ciddi eksiklikler yaşanan bölgede, yapılacak olan çalışmalarla doğal güzellikler korunarak altyapılar tamamlanmalı ve mekânsal güzellikler ortaya konulmalıdır. İlde ve bölgemizde alternatif turizm seçenekleri devreye alınarak istihdam ve gelir oluşturma olanaklarından yeterince yararlanılamamaktadır. Bölgeler arası gelişmişlik farkları ülkemizin bir gerçeği olmasına karşın her bölgenin gelir getirme ve istihdam oluşturma potansiyeli taşıyan değerlerinin ne çıkarılıp bu alanlara yatırım yapılması konusunda istenilen faaliyetler beklenen seviyelerde gerçekleştirilememektedir.</p>	
Uygulama Yeri	il	Giresun
	ilçe(ler)	Dereli
Uygulama Süresi	24 Ay	
Yatırımın leği (Kapasite)	Proje kapsamında 2,4 km uzunluğunda yürüyüş yolu, 65 m uzunluğunda zipline parkuru, her biri 20 m2 olan 4 adet yağmur barınağı, her biri 6 m2 olan 4 adet satış ofisi, 36 m2 alana sahip seyir terası ve 25 m2 alana sahip hobbit evi yapılacaktır. Mevcut destinasyonlar yıllık 500.000 ziyaretçiye hizmet vermektedir. Proje sonucunda destinasyonların birleştirilmesiyle oluşturulacak cazibe merkezi ile ziyaretçi sayısının 1.000.000'a ulaşması hedeflenmektedir.	
Proje Uygulayıcıları	Yararlanıcı	Giresun İl zel İdaresi

	Ortaklar	-
	İştirakçiler	Giresun Turizm Altyapı Hizmet Birliği Başkanlığı Tarım ve Orman Bakanlığı 12. Şube Müdürlüğü Giresun Şube Müdürlüğü (DKMP) Giresun Orman İşletme Müdürlüğü DSİ 22. Bölge Müdürlüğü Giresun İl Özel İdaresi Ticaret A.Ş
Yararlanıcılar	Hedef Gruplar	Bölgeye Gelen Yerli ve Yabancı Turistler, İlçe ve Bölge Halkı

	Nihai Yararlanıcılar	Turizm Profesyonelleri (Otel, Restoran, Acente, Operatör vb.), Turizm Faaliyetlerinde İstihdam Edilecek İşgücü Kaynakları, Yöresel Ürün Üreticileri ve Satış Noktaları, Turizm Yatırımcıları
Proje Konusu İle İlgili Diğer Kuruluşlar	-	
Projenin Temel Faaliyetleri	<p>1-Proje Ekibinin Oluşturulması: Proje kapsamında raporlamaların ve yasal süreçlerin takip edilmesi ve projenin başarılı bir şekilde yürütülmesi için 1 proje koordinatörü, 1 proje asistanı, 1 mühendis ve 1 muhasebeci görevlendirilecektir. Faaliyet Bütçesi: Proje ekibi, başvuru sahibi kurum ve proje paydaşlarının personellerinden görevlendirilecektir.</p> <p>2-Hizmet Alımı: Zemin etütlerinin yapılması, mimari, statik, elektrik, mekanik, peyzaj uygulama projeleri, tüm metraj, keşif ve 3 boyutlu görsel çalışmalarının hazırlanması ve denetim kapsamında yeminli mali müşavir hizmeti alımını kapsamaktadır.</p> <p>3-İnşaat İşleri: Konumları kesinleştirilmiş yapıların inşaat ve çevre düzenlemesi faaliyetlerini kapsamaktadır.</p> <p>3.1 Ahşap Yürüyüş Yolu: 2,4 km'lik güzergaha ahşap yürüyüş yolunun yapılmasını kapsamaktadır. Aydınlatma ve 12 adet bank da dahil olacaktır.</p> <p>3.2 Ahşap Kemer Köprü: 2,4 km'lik güzergahın uygun yerine ahşap kemer köprünün yapılmasını kapsamaktadır.</p> <p>3.3 Ahşap Yağmur Barınakları: 2,4 km'lik güzergahın uygun yerlerine 4 adet ahşap yağmur barınağının yapılmasını kapsamaktadır.</p> <p>3.4 Ahşap Seyir Terası: 2,4 km'lik güzergahın en uygun yerine konumlandırılacak 1 adet ahşap seyir terasının yapılmasını kapsamaktadır.</p> <p>3.5 Ahşap Hobbit Evi: 2,4 km'lik güzergahın en uygun yerine konumlandırılacak 1 adet ahşap hobbit evinin yapılmasını kapsamaktadır.</p> <p>3.6 Tarihi Su Değirmeni Restorasyonu: 2,4 km'lik güzergahın üzerinde bulunan tarihi su değirmeninin restorasyonunun yapılmasını kapsamaktadır.</p>	

3.7 Orman İçi İpli Yürüyüş Parkuru: 2,4 km'lik güzergahın üzerinde uygun bir alana orman içi ipli yürüyüş parkurunun yapılmasını kapsamaktadır.

3.8 Zipline Parkuru: 2,4 km'lik güzergahın üzerinde uygun bir alana zipline parkurunun yapılmasını kapsamaktadır.

3.9 Yöresel Ürün Satış Stantları: 2,4 km'lik güzergahın üzerinde uygun bir alana yöresel ürün satışı için 4 adet ahşap stantın yapılmasını kapsamaktadır.

3.10 Acil Çıkış Merdiveni: Alanda acil durumlarda çıkmayı kolaylaştıracak 2 adet ahşap merdivenin yapılmasını kapsamaktadır.

4-Tanıtım Faaliyetleri: Güzergah tanıtım videoları, yönlendirme levhaları, billboard ilanlarını kapsamaktadır.

İş Planı	Proje Temel İşlem Adımları		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
	Proje İş Planı		Proje Ekibinin Oluşturulması	X																							
		Zemin Etütlerinin Yapılması	X	X	X																						
		Mimari, Statik, Mekanik, Elektrik Projelerinin Hazırlanması		X	X	X																					
		Arazi Çalışmaları		X	X	X																					
		İnşaat İşleri				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			
		İşletme Modelinin Kurulması																						X	X	X	
		Tanıtım ve Görünürlük Faaliyetleri																							X	X	X

Proje Mali Bilgileri	Proje Bütçesi	
	Destek Miktarı	
	Eş Finansman	

	Destek Oranı	% 70	
	Temel Bütçe Kalemleri	İnsan Kaynakları	
		Danışmanlık Hizmeti	
		Makine / Ekipman	
		Yapım İşi (İnşaat)	
Proje Konusu Taşınmazların Mülkiyet Durumu	Herhangi bir mülkiyet problemi yoktur. Hazineye ait taşınmazlarla ilgili izinler alınacaktır.		
Performans Göstergeleri	<p>Çıktı Göstergeleri</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2,4 km'lik ahşap yürüyüş yolu • 1 adet ahşap kemer köprü • 4 adet yağmur barınağı • 1 adet seyir terası • 1 adet hobbit evi • 1 adet tarihi su değirmenin restorasyonu • 1 adet orman içi ipli yürüyüş alanı • 1 adet zipline parkuru • 4 adet yöresel ürün satış stantları • 1 adet otopark ve çevre düzenlemesi <p>Sonuç Göstergeleri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proje tamamlandıktan sonra bölgeye gelen turist sayısı %100 artacaktır. • Bölge halkından en az 20 kişiye istihdam sağlanacaktır. • Giresun ilinde konaklama sürelerinde %50 artış sağlanacaktır. 		

2. PROJE AMAÇLARI, GEREKÇESİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Projenin Genel Hedefi	Projenin genel hedefi Giresun ilinde doğa turizmine hizmet edecek ve mevcut turizm destinasyonunu zenginleştirecek yeni cazibe alanlarının oluşturularak gelen turist sayısını arttırmak ve ilin gelir seviyesini yükseltmektir.
Proje Amaç(lar)ı	<p>Amaçları;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Güzergâhların birleştirilerek turizm cazibe merkezinin oluşturulması • Doğa turizmine artan ilgiden bölgenin pay almasının sağlanması • Turizm türlerinin çeşitlendirilerek gelen turist sayısının arttırılması • Giresun'un tanıtımı ve marka değerinin arttırılması

	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel halkın istihdamına ve ekonomisine katkı sağlaması • Yeni turizm aktivite ve etkinliklerin oluşturulması ile konaklama gün sayısının artırılması ve ilde yaşayanların refahında artışın sağlanması
<p>Projenin Arka Planı ve Gerekçesi</p>	<p>Kalkınmada rekabet koşullarının zorlaştığı günümüzde yerel değerler çok büyük önem kazanmıştır. Doğal, kültürel ve beşeri sermayenin geliştirilmesi ile küresel ekonomide yer bulmak mümkün olmaya başlamıştır. Giresun için en büyük rekabet avantajı ise halen doğallığını koruyan ve giderek ivme kazanan doğa ve yayla turizmidir. İlin ne önemli gelir kalemi olan fındık tarımından sonra özellikle yayla ve doğa turizmi önemli bir avantajlar barındırmaktadır. Doğu Karadeniz’de gelişmekte olan turizm sektörü daha bakir durumda bulunan Giresun ilinde hızlı bir şekilde mesafe aldığı görülmektedir. Resmi kurumlar tarafından yayınlanan verilerde konaklama ve gelen turist sayılarında son 5 yılda ortalama yüzde yüzün üzerinde artışlar kaydedilmiştir</p> <p>2017 yılında DOKA tarafından hazırlanan “Giresun İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planı” da önemli hedefler ve eylemler ortaya konulmuş ve ilin 10 yıllık eylem planı çıkarılmıştır. 77 eylemden oluşan planın en önemli üst başlıklarından bir tanesi de Doğa ve Yayla Turizmi ile yeni ve nitelikli turizm alanlarının oluşturulması olarak belirlenmiştir. Proje konusu olan “Beyazdan Maviye Yolculuk” ile mevcut turizm destinasyon açısından bulunan alanda yeni turizm aktivitelerinin ve nitelikli alanların turizme kazandırılması planlanmaktadır. Dolayısıyla TR90 Bölge planı başta olmak üzere diğer ulusal ve bölgesel planlarda belirtilen sürdürülebilir turizm, dört mevsim turizm gibi önemli amaçlara da hizmet edecektir.</p> <p>Ayrıca, turizmde bölgenin sorunlarına sürdürülebilir çözümler bulabilmek adına Ajans tarafından Sürdürülebilir Turizm Sonuç Odaklı Programı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü Bölgesel Gelişim Uyum Stratejisi 2014-2023, Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Turizm Stratejisi ve çalışmalarına uyumlu bir şekilde kurgulanmıştır.</p>
<p>Projenin Tamamlayıcılığı</p>	<p>Önemli doğal ve tarihi değerleri bünyesinde barındıran Giresun ilinde en önemli tabii kaynaklar, gelir getirici ve refahı arttıracak turizm faaliyetlerine yeterli seviyede yöneltilmemiştir. Çok fazla sayıda gurbetçisi bulunan ve yıllar içerisinde artan turizm talebine rağmen yeterli ve kaliteli hizmet verecek tesisleşme gerçekleşmemiştir.</p> <p>Özellikle altyapı ihtiyacı ve doğal güzelliklerin bölgeye gelen yerli ve yabancı turistlere ve yerel halka sunulması anlamında ciddi eksiklikler yaşanan bölgede, yapılacak olan çalışmalarla doğal güzellikler korunarak altyapılar tamamlanmalı ve mekânsal güzellikler ortaya konulmalıdır. İlde ve bölgemizde alternatif turizm seçenekleri devreye alınarak istihdam ve gelir oluşturma olanaklarından yeterince yararlanılamamaktadır. Bölgeler arası gelişmişlik farkları ülkemizin bir gerçeği olmasına karşın her bölgenin gelir getirme ve istihdam oluşturma potansiyeli taşıyan değerlerinin öne çıkartılıp bu alanlara yatırım yapılması konusunda istenilen faaliyetler beklenen seviyelerde gerçekleştirilememektedir.</p>

	<p>Bölgede, genel coğrafi ve dağlık yapıya bağlı olarak dağınık yerleşmenin getirdiği altyapı sorunları yoğun olarak gözlemlenmektedir. Bölgenin altyapı ve çevre sorunlarının çözümüne yönelik proje üretme ve uygulama eksikliği vardır.</p> <p>Mevcut durumda önemli bir turizm destinasyonu haline gelen mavi göl ve Göksu travertenleri uygulanacak olan proje ile turizm cazibe merkezi haline gelecektir. Bu durum bölgedeki istihdam ve gelir seviyesini arttıracaktır.</p>
Alınan Destekler	Diğer
	Başka herhangi bir destek alınmamıştır.
Projenin Etkileri ve Kent Ekonomisine Katkısı	<p>Önemli doğal ve tarihi değerleri bünyesinde barındıran Giresun ilinde en önemli tabii kaynaklar, gelir getirici ve refahı attıracak turizm faaliyetlerine yeterli seviyede yöneltilememiştir. Çok fazla sayıda gurbetçisi bulunan ve yıllar içerisinde artan turizm talebine rağmen yeterli ve kaliteli hizmet verecek tesisleşme gerçekleşmemiştir.</p> <p>Özellikle altyapı ihtiyacı ve doğal güzelliklerin bölgeye gelen yerli ve yabancı turistlere ve yerel halka sunulması anlamında ciddi eksiklikler yaşanan bölgede, yapılacak olan çalışmalarla doğal güzellikler korunarak altyapılar tamamlanmalı ve mekânsal güzellikler ortaya konulmalıdır. İlde ve bölgemizde alternatif turizm seçenekleri devreye alınarak istihdam ve gelir oluşturma olanaklarından yeterince yararlanılamamaktadır. Bölgeler arası gelişmişlik farkları ülkemizin bir gerçeği olmasına karşın her bölgenin gelir getirme ve istihdam oluşturma potansiyeli taşıyan değerlerinin öne çıkartılıp bu alanlara yatırım yapılması konusunda istenilen faaliyetler beklenen seviyelerde gerçekleştirilememektedir.</p> <p>Bölgede, genel coğrafi ve dağlık yapıya bağlı olarak dağınık yerleşmenin getirdiği altyapı sorunları yoğun olarak gözlemlenmektedir. Bölgenin altyapı ve çevre sorunlarının çözümüne yönelik proje üretme ve uygulama eksikliği vardır.</p> <p>Mevcut durumda önemli bir turizm destinasyonu haline gelen mavi göl ve Göksu travertenleri uygulanacak olan proje ile turizm cazibe merkezi haline gelecektir. Bu durum bölgedeki istihdam ve gelir seviyesini arttıracaktır.</p>

<p>Projenin İşletme Modeli ve Sürdürülebilirliği</p>	<p>Proje Giresun İl Özel İdaresi tarafından yürütülecektir. Tarihi Zeytinlik Konağı Restorasyonu, Ekoköy Konuklarını Bekliyor, Zeytinlik Sokak Sağlıklaştırma, Kentsel Tasarım ve Çevre Düzenlemesi, Alucra'da Jeotermal Kaynakların Gün Yüzüne Çıkarılması, Giresun'daki Kültür Varlıklarının Turizme Kazandırılması, Göksu Travertenleri, Çakrak Kilisesi'nin Turizme Kazandırılması ve Görele Çavuşlu Karavan Park Projeleri gibi DOKA tarafından da desteklenen önemli projeleri Giresun'da yürütmüştür. Bu kapsamda İl Özel İdaresi'nin proje yönetme ve yürütme kapasitesi güçlüdür.</p>																	
<p>Proje Riskleri</p>	<p>Projenin uygulama ve uygulama sonrası işletme dönemine ilişkin muhtemel risklerini; olasılık, etki düzeyi (1 çok düşük, 5 çok yüksek) ve bu risklere yönelik alınabilecek tedbirler bakımından analiz ediniz.</p> <table border="1" data-bbox="477 842 1414 1055"> <thead> <tr> <th>#</th> <th>Risk Tanımı</th> <th>Dönem Uygulama/ İşletme</th> <th>Olasılık (1-5 arası)</th> <th>Etki Düzeyi (1-5 arası)</th> <th>Tedbir</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Coğrafi koşullar</td> <td>Uygulama</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>Beklenmeyen hava koşulları proje uygulama döneminde faaliyet planında aksamalara sebep olabilir, bununla ilgili yararlanıcı takvimin gecikmemesi adına yüklenici sözleşmesine gerekli maddeleri ekleyecektir.</td> </tr> </tbody> </table>						#	Risk Tanımı	Dönem Uygulama/ İşletme	Olasılık (1-5 arası)	Etki Düzeyi (1-5 arası)	Tedbir	1	Coğrafi koşullar	Uygulama	1	1	Beklenmeyen hava koşulları proje uygulama döneminde faaliyet planında aksamalara sebep olabilir, bununla ilgili yararlanıcı takvimin gecikmemesi adına yüklenici sözleşmesine gerekli maddeleri ekleyecektir.
#	Risk Tanımı	Dönem Uygulama/ İşletme	Olasılık (1-5 arası)	Etki Düzeyi (1-5 arası)	Tedbir													
1	Coğrafi koşullar	Uygulama	1	1	Beklenmeyen hava koşulları proje uygulama döneminde faaliyet planında aksamalara sebep olabilir, bununla ilgili yararlanıcı takvimin gecikmemesi adına yüklenici sözleşmesine gerekli maddeleri ekleyecektir.													

EK-B Yurtdışı Fuarlar ve Çalışma Ziyaretleri Tablosu

Hedef Ülke	Ziyaret Amacı	Ziyaretin İlişkili Olduğu SOP	Beklenen Fayda	Kurulması Planlanan İş Birlikleri	Ajans Katılımcı Sayısı	Ziyarete Bölgeden Katılan Firma/Kurum/Kuruluş/Kişi Sayısı	Ajans Bütçesinden Katlanılacak Maliyet
Bulgaristan/Varna	EMFAF 4BIZ projesi kapsamında Varna Regional Business Forum'a katılım sağlanması	Mavi Ekonomi SOP	Karadeniz ülkeleri arasında Mavi Ekonomi sektörlerinde yatırım ve dış ticaret bağlantılarının güçlendirilmesi, projenin çıktı ve sonuçlarının paylaşılması.	Proje ortaklarını yer aldığı 6 ülke arasında Mavi Ekonomi sektörlerinde dış ticaret ve yatırım konularında iş birlikleri	3	SUMAE, KTÜ, RTEÜ, gemi inşa ve su ürünleri firmalarından toplam 3 firma.	0

Ek-C Düzenlenecek Etkinlikler Tablosu	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
---------------------------------------	--------------	------------------	----------------------------	-----------------------------------	--	--	------------------

Deneyim odaklı doğa ve kültür turizmi kapsamında ürün, festival, şenlik, rekreatif aktivite, organizasyon, rota ve destinasyon planlaması gerçekleştirecek ve bunları geliştirecek çalışma grupları oluşturulması	Sürdürülebilir Turizm Sonuç Odaklı Programı	Doğa ve kültür turizmi odaklı tematik çalışma gruplarının oluşturulması	Tur paketlerine eklenmek üzere bölgenin doğası ve yerel kültürüyle bütünleşmeyi sağlayan, deneyim içeren turizm faaliyetlerini kurgulamak, buna yönelik içerik oluşturmak üzere tematik çalışma grubu toplantıları düzenlemek. Tur paketlerine eklenmek üzere bölgenin doğası ve yerel kültürüyle bütünleşmeyi sağlayan, deneyim içeren turizm faaliyetleri kurgulamak, buna yönelik	TR90 illeri	İl kültür ve turizm müdürlükleri, TURSAB, TUROB, turizm işletmecileri, TSO, Belediyeler ve Valilikler, ilgili STK'lar, yüklenici firmalar, üniversiteler, sosyal medya fenomenleri, turizm profesyonelleri, muhtarlıklar,	Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Birimi	2024 Haziran
---	---	---	--	-------------	---	------------------------------------	--------------

			oluşturulan içeriklerin uygulamaya yönelik revizyonu için tur acenteleri, yerel ve merkezi otoriteler ve yerel halkla yapılacak saha çalışmaları, çalıştay ve odak grup toplantıları düzenlemek.				
--	--	--	---	--	--	--	--

Sektörel uzmanlaşmaya yönelik eğitim/webinar/farkındalık toplantıları gerçekleştirilmesi	Sürdürülebilir Turizm Sonuç Odaklı Programı	Sektörde uzmanlaşmayı sağlamak üzere sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda eğitim programları ve farkındalık artırmaya yönelik faaliyetler düzenlenecektir. Ayrıca, başarılı uygulama sahipleri, STK önderleri ve kamu otoritelerinin bölge turizminin daha iyiye ulaştırılması ve sorunlarının çözümüne ilham olunması noktasında yenilikçilik odaklı konuşmalar yapacağı webinar serisi düzenlenecektir.	Sektörel uzmanlaşmayı sağlama amacıyla oluşturulmuş çalışma gruplarının oluşturulması. İyi uygulamaların yaygınlaştırılması	TR90 illeri	Üniversiteler, il kültür ve Turizm müdürlükleri, gençlik ve spor il müdürlükleri, TURSAB, Turizm STK'ları, TSO, Belediyeler, Valilikler	Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Birimi	2024 Haziran
--	---	---	---	-------------	---	------------------------------------	--------------

Katma değerli turizm alanında iyi uygulama örneklerinin incelenmesi	Sürdürülebilir Turizm Sonuç Odaklı Programı	Katma değerli turizm türlerinin bölgede uygulanabilmesi için gerekli bilgi altyapısının elde edilmesi ve iyi uygulama deneyimlerinden faydalanılabilmesi için hâlihazırda bu turizm türlerinin uygulandığı yerlere iyi uygulama örneği inceleme ziyaretleri düzenlenecektir.	Bilgi transferi sağlanması, Katma değerli turizm türlerinin geliştirilmesi	TR90 İlleri	Belediyeler, valilikler, kaymakamlıklar, il kültür ve turizm müdürlükleri, TÜRSAB, ilgili STK'lar	Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Birimi	2024 Eylül
---	---	--	--	-------------	---	------------------------------------	------------

Fuarlar, Tanıtım Amaçlı Lansman (Roadshow) Organizasyonları	Sürdürülebilir Turizm Sonuç Odaklı Programı	Hedef pazarların çeşitlendirilmesiyle birlikte yurt dışı hedef pazarlarda tematik turizm tanıtımı, satış ve iş birliği olanakları araştırılacak, tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir.	Alternatif pazarlardan Bölge'ye gelen turist sayısının kayda değer şekilde artırılması, Bölge'nin turizm gelirlerinin artırılması, Bölge'deki turizmin mevsimsellik etkisinden kurtarılması, pazar çeşitliliği sağlanması,		TURSAB Doğu Karadeniz Temsilciliği ve ilgili acenteler	Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Birimi	Eylül 2024
---	---	--	--	--	--	------------------------------------	------------

Alternatif pazarlarda hizmet veren turizm acentelerine yönelik fam trip organizasyonu	Sürdürülebilir Turizm Sonuç Odaklı Programı	Bölge'nin kültür turizmi, doğa turizmi, sağlık turizmi potansiyelini tanıtmak amaçlı turizm acentelerine yönelik fam trip organizasyonu yapılması, Uzak doğulu acentelerle Bölge turizm acenteleri arasında B2B organizasyonu yapılarak acenteler arası ticari iş birlikleri sağlanması	Alternatif pazarlardan Bölge'ye gelen turist sayısının kayda değer şekilde artırılması, Bölge'nin turizm gelirlerinin artırılması, Bölge'deki turizmin mevsimsellik etkisinden kurtarılması, pazar çeşitliliği sağlanması,	TR90 illeri	TURSAB Doğu Karadeniz Temsilciliği(B2B'ye katılım sağlayacak acente seçimi),THY (yurt dışından fam trip'e gelecek turizm acentelerinin satış performansları ve potansiyellerine göre seçimi ve bu acentelerin biletleme hizmetleri)	Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Birimi	Haziran 2024
Su ürünleri, kıyı turizmi, gemi inşa sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin alternatif finans kaynaklarına erişimi için farkındalık artırma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi	Mavi Ekonomi Sonuç Odaklı Programı	Su ürünleri, kıyı turizmi ve gemi inşa sektörlerindeki KOBİ'lerin yatırımları için alternatif finans kaynaklarına erişiminin kolaylaştırılması	İlgili sektörlerdeki firmaların devlet destek ve teşviklerinden etkin şekilde faydalanmasını sağlayarak yatırım projelerinin	Trabzon	TSOlar, ilgili sektördeki KOBİ'ler, TKDK, KOSGEB	Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Birimi	Haziran-Aralık 2024

			hayata geçirilmesini kolaylaştırmak ve hızlandırmak				
Mavi ekonomi alanında bölgedeki aktörlere ve ulusal paydaşlara yönelik farkındalığı artırma faaliyetleri uygulanması (Mavi ekonomi gündemi)	Mavi Ekonomi Sonuç Odaklı Programı	Mavi ekonomi konusunda farkındalık artırmak	SOP yönetim planının başarıyla uygulanması, mavi ekonomi sektörlerinin geliştirilmesi	Trabzon	Mavi ekonomi çalışma grupları	Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Birimi	Haziran-Aralık 2024

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
E-ticaret modelleri tanıtımı	Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme SOP	Satış ve pazarlama konularında eksikliklere yönelik e-ticaret modelleri hakkında bilgilendirme	Bilgilendirme seminerleri	Trabzon	TTSO, Esnaf Odaları Birliği,	Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Birimi	Temmuz 2024
İyi uygulamalar ve ilham veren örneklerin tanıtımı	Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme SOP	Bölgedeki endüstriyel girişimlerde katma değer ve rekabetçilik düzeyi artışı sağlamak, AR-GE, yenilik ve girişimcilik alanında KOBİ'lerin ve KOBİ'lere destek sunan arayüzlerin	İyi uygulama örneklerine yönelik tanıtım ve eşleştirme programları, Türkiye'deki iyi uygulamaların bölge paydaşlarına tanıtılacaktır.	Trabzon	TTSO, DKİB	Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Birimi	Eylül 2024

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
		gelişmesini sağlamak					
Alternatif finansman kaynaklarını değerlendirebilme	Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme SOP	İşletmelerin ve girişimlerin finansman ihtiyaçlarını karşılamak için alternatif finansman kaynaklarını değerlendirme farkındalık ve becerilerinin geliştirilmesi	Eğitim ve bilgilendirme programları, iş birlikleri ve ağ oluşturma, mentorluk programları, başarı hikâyeleri ve vaka çalışmaları oturumları	Ordu	TSO, Üniversite, KOSGEB, TTO, İş İnsanları Dernekleri	Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Birimi	Ekim 2024
Yenilikle Geleceğe Paneli	Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme SOP	Yeni teknolojiler ve uygulamalar hakkında paydaşları bilgilendirmek.	Özel sektörün yeni teknolojilere hazırlık seviyelerini artırmak ve Ajans programlarında özel sektörde yapılması	Trabzon	Trabzon TSO	Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Birimi	Ekim 2024

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
			planlanan dönüşümlere altlık sağlamak.				
Kırsal kalkınma etkinlikleri	Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme SOP	Tarımsal üretimin bölge kalkınması ve endüstriye katkısının artırılması	Bölgedeki tarımsal üretici ve potansiyel yatırımcıların bilgilendirilmesi ve kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik farklı temalarda panel veya çalıştay biçiminde etkinlikler	Giresun, Artvin	Valilik, Belediyeler, Tarım ve Orman İl/İlçe Müdürlükleri, TKDK, Ziraat Odası, Damızlık Birliği, diğer tarımsal birlik ve kooperatifler	Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Birimi	Kırsal kalkınma buluşmaları
Giresun Girişimcilik Zirvesi	Yerel Kalkınma fırsatları	Girişimcilik kültürünü yaymak	Girişimcilik konusunda farkındalığın artması	Giresun	Giresun Girişimcilik Merkezi, Giresun Üniversitesi Teknoloji Transferi Ofisi ve Giresun	Giresun YDO	Ekim 2024

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
					Sanayi ve Ticaret Odası i		
Siber Vatan Programı	Yerel Kalkınma fırsatları	Siber güvenlik alanında üniversitede öğrenim gören öğrencilerin dijital ve siber güvenlik teknolojileri alanında kariyer planlamalarını teşvik etmek ve desteklemek.	Üniversite öğrencilerin siber güvenlik alanında istihdam edilmesi ya da kendi girişimlerini kurmaları.	Trabzon	Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi, Avrasya Üniversitesi	Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Birimi	Eylül 2024 – Kasım 2025

EK-D Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar Tablosu

Yapılacak Araştırma/Analiz/Strateji/Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gereçesi ve Kapsamı
Turizm Hedef Pazar Analizi	TR90 Bölgesi alternatif turizm pazarlarına yönelik hedef Pazar analizi yapılacaktır.	Ajans uzmanı + Hizmet Alımı	Çalışma özellikli bir alanda yetkinlikler gerektirdiğinden bu noktalarda hizmet alımına ihtiyaç duyulmaktadır.
Kurumsal kimlik, markalaşma ve tanıtım stratejileri çalışmaları	Doğu Karadeniz Bölgesi markası oluşturmak, tanıtım stratejini bu çerçevede geliştirmek ve turizm alanında kurumsal kimlik yaratmak amacıyla çalışma yürütülecektir.	Ajans uzmanı + Hizmet Alımı	Çalışma özellikli bir alanda yetkinlikler gerektirdiğinden bu noktalarda hizmet alımına ihtiyaç duyulmaktadır.
Turizm master planlarının, planlara yönelik yatırım fizibiliteleri ve ön fizibilitelerin hazırlanması	Ordu ve Artvin illerinde yoğun olarak yapılan arıcılık faaliyetleriyle bağlantılı olarak apiterapi merkezlerinin kurgulanması, Giresun, Artvin ve Gümüşhane illerinin elverişli tabiatı ve iklimi avantajıyla yaşlı bakım ve wellness kampüsleri, Trabzon'da genel sağlık hizmetlerinin yanı sıra fizik tedavi, plastik cerrahi, ağız sağlığı alanında yatırımların desteklenmesi, spor alanında ise Trabzon ve Rize illeri ekseninde planlama yapılması öngörülmektedir. Ayrıca, doğa ve kültür turizmi alanında destinasyonların potansiyellerinin ortaya çıkarılması ve yatırıma hazır hale getirilmesine yönelik turizm konsept master planları oluşturulacaktır. Bununla birlikte bölge genelinde önceki yıllarda hazırlananları da kapsayacak şekilde turizm master planlarının yatırıma dönüşmesi için fizibiliteler ve ön fizibiliteler hazırlanacaktır.	Ajans uzmanı + Hizmet Alımı	Çalışma özellikli bir alanda yetkinlikler gerektirdiğinden bu noktalarda hizmet alımına ihtiyaç duyulmaktadır.

Turizm merkezlerinin imar planlarının hazırlanması	Halihazırda Turizm Merkezi ilan edilen yerlerin ve master plan çalışması tamamlanmış turizm alanlarının imar plan çalışmaları gerçekleştirilecektir	Hizmet Alımı	İmar planlarının hazırlanması için profesyonel hizmet alımına ihtiyaç duyulmaktadır.
Doğu Karadeniz Master Planı'nın hazırlanması	Master Plan çalışması için ön hazırlık, gerekli toplantılar ve görüşmeler gerçekleştirilecek, literatür taraması ve araştırma ve analiz çalışmaları yapılacaktır.	Ajans uzmanı + Hizmet Alımı	Araştırma ve analiz çalışmaları için profesyonel desteğe ihtiyaç duyulmaktadır.
Hedef pazar analizi	Su ürünleri sektöründe dış pazarı çeşitlendirmek ve su ürünleri ihracatını geliştirmek amaçlı analiz çalışması yapılacaktır.	Ajans uzmanı + Hizmet Alımı	Müşteri ,ülke ve ürün bazlı hedef Pazar analizi raporunun hazırlanması planlanmaktadır.
Su ürünleri sektörünün rekabet gücünü artırmaya yönelik analiz çalışmaları yapılması	Su Ürünleri İhtisas OSB fizibilite çalışması yapılacaktır.	Ajans uzmanı + Hizmet Alımı	Kamu ve özel sektör yatırımlarının bölgeye çekilmesi ve sektörde bu alanlarda yatırımlara ihtiyaç duyulduğu için bu çalışmalar hazırlanacaktır.
Kıyı turizmde lokasyon bazlı turizm master planları ve yatırım fizibiliteleeri	Trabzon Beşirli Dolgu Alanı Turizm Master Planı ve Fizibilite çalışması tamamlanacaktır.	Ajans uzmanı + Hizmet Alımı	Yeni bir kıyı turizm destinasyonu oluşturulması ve spor turizmi, kıyı turizmi, macera turizmi türlerinin turizm etkinliklerinin bu lokasyonda etkin uygulanması amacıyla master plan ve fizibilite çalışması yapılacaktır.
Doğu Karadeniz Lojistik Merkezi'nin Sosyal ve Ekonomik Etki Projeksiyonu Analiz Raporu	Deniz dolgu inşaatı devam eden merkezin tamamlanmasıyla birlikte bölge, ülke ekonomisine, ticaretine, istihdamına katkılarının değerlendirilmesi adına bir etki analizi analizi yapılacaktır.	Ajans uzmanı + Hizmet Alımı	Çalışma aynı zamanda merkeze yakın yerde kurulması planlanan Endüstri Bölgesinin hazırlıklarına da katkı oluşturacaktır.
İlçe Temelli Yatırım Fırsatları Analizi	TR90 Bölgesi ilçelerinin potansiyeli ve sahip olduğu	Ajans uzmanları	Analiz ve raporlama çalışmaları için

	üstünlükleri değerlendirmek, yatırımcılar için cazip fırsatları ortaya çıkarmak ve bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlamak amacıyla yatırım fırsatları analiz planlanmaktadır.	+ Hizmet alımı	hizmet alımı yapılacaktır.
Mavi Ekonomi Yatırım Fırsatları Analiz Raporu	Mavi Ekonomi potansiyeli olan ilçelere yönelik Bölgemizde Mavi Ekonomi sektörlerinin rekabet gücünü artırmak amacıyla yenilikçi, yüksek katma değerli yatırım ve girişimlerin hayata geçirilmesi amacıyla yerel ve ulusal paydaşlarla iş birliği içinde analiz çalışmaları yapılacaktır.	Ajans uzmanları + Hizmet alımı	Teknik bir konu olması nedeniyle analiz ve raporlama çalışmaları için hizmet alımı yapılacaktır.
Rekabetçi Sektörler KOBİ Profil Analizi	Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme SOP kapsamında bölgede öne çıkan rekabetçi sektörlerdeki firmaların ihracat, yalın üretim, dijital olgunluk seviyelerine yönelik profillerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Çalışma çıktılarının SOP'un sonraki dönemlerinde yapılacak TD, GPD, AB Projesi, kümelenme, kapasite geliştirme ve farkındalık faaliyetlerine altlık oluşturması beklenmektedir.	Ajans uzmanları + Hizmet alımı	Saha çalışmalarının istatistiksel olarak incelenmesi. Ayrıca, belirlenecek alanlarda tematik yönlendirmeler yapılabilmesi için teknik uzmanlar çalışmaya dâhil edilecektir.
Akıllı Uzmanlaşma Stratejisi	Katma Değerli Üretim ve Ticarileşme SOP kapsamında bölgede rekabet üstünlüğü olan sektörlerde akıllı uzmanlaşma yoluyla üretilen katma değeri artırmak amaçlanmaktadır. Bu kapsamda sektörler sahip olduğu beşeri sermaye ve teknoloji düzeyinde değerlendirilerek yapılabilecek eylemlere yönelik strateji belgesi oluşturulacaktır.	Ajans uzmanları + Hizmet alımı	Saha çalışmalarının istatistiksel olarak incelenmesi. Ayrıca, endüstri mühendisi ve dijital dönüşüm uzmanlarının çalışmaya dâhil edilmesi somut eylem planlarının önerilmesi amaçlanmaktadır.
Hedef Pazar Analizi	Sektörlerin ihracat kapasitelerinin artırılmasına yönelik hedef Pazar analiz çalışmaları yapılacaktır. Her yıl seçilecek iki sektöre yönelik uygun pazarların	Ajans uzmanı + Hizmet Alımı	İşin büyük kısmı ajans uzmanlarınca gerçekleştirilecektir.

	belirlenmesine raporlar üretilecektir.		
Devlet Destekli Projelerde İş Birliklerinin Geliştirilmesi Analizi Çalışması	Devlet destekli projelerde kümelenme çalışmasına uygun olabilecek işletmeler tespit edilip satış-pazarlama konusunda çekmiş oldukları sorunlara yönelik ortak çözümler geliştirilmesine yönelik analiz çalışması yapılacaktır.	Ajans uzmanları + Hizmet alımı	Sektörel iş birliklerinin geliştirilmesi ve sektör odaklı derinlemesine analiz ve eylem planı oluşturmak üzere özellikle bu sektörlerde tecrübesi bulunan danışmanlardan hizmet alımı yapılması planlanmaktadır.
Yeşil Dönüm Stratejisi/Yeşil Geçim Kaynakları Analizi	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yürütülen SoGreen Projesi "Bileşen 2(a): Kapsayıcı ve Yeşil Toplum Geçim Tesisleri yatırımları" altında yapılması her kalkınma ajansı tarafından yapılması planlanan analiz çalışmasına yönelik faaliyetlerdir.	Ajans uzmanı + Hizmet Alımı	Hizmet alımının SoGreen Projesi kapsamında finanse edilmesi planlanmaktadır.
Yatırım ve lojistik alanlarının planlanması	Yeni yatırımlar için endüstri bölgeleri, serbest bölgeler ve ihtisas OSB'ler gibi yatırım yerlerinin oluşturulması çalışmalarına altlık teşkil edecek araştırma ve analiz faaliyetleri yürütülecektir.	Hizmet alımı + ajans personeli	Araştırma ve analiz çalışmaları için profesyonel hizmet alımı gerçekleştirilecektir.
Bölgesel girdi-çıktı analizi	2023 yılında oluşturulan bölgesel girdi-çıktı tabloları ışığında sektörel raporlar hazırlanacaktır.	Hizmet alımı + ajans personeli	Bölgesel girdi-çıktı analizine yönelik olarak profesyonel hizmet alımı gerçekleştirilecektir.

Ek-E Yapılacak Program Sonrası Değerlendirme ve/veya Etki Analizi Çalışmaları Tablosu

Yapılacak Program Sonrası Değerlendirme ve/veya Etki Analizi Çalışmaları	Programın Yılı	Programın Kapanış Tarihi	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekeceği ve Kapsamı
2017 Yılı Tarihi, Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması ve Geliştirilmesi Mali Destek Programı	2017	05.07.2021	Ajans Eliyle-Parçalı Hizmet Alımı	Anket çalışmaları TÜİK Bölge temsilciliğince, Raporlama Ajans tarafından yapılacaktır.
2017 Yılı Yeşil Yol Güzergahındaki Kültür, Turizm Ve Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi Mali Destek Programı	2017	07.06.2023	Ajans Eliyle-Parçalı Hizmet Alımı	Anket çalışmaları TÜİK Bölge temsilciliğince, Raporlama Ajans tarafından yapılacaktır.